Контрольный 89

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 7 январь, 1978 шу. ● № 3 (5826). Мах 2 кеп.

Старопромысловски кирпичикаш еча заводе дукха болхлой ба пятилетка хьалхарча шин шерен юбилейни шерен план ханал дуккха хьалха кхоачаш а я, хьинаре къахьегаш. Цар цІераш йоахача хаза кулгалхоша эггара хьалхарчарча цІи йоккх экскаваторщика Мудаев Къоасам Димаевича. Шийн декхараш даим цІенеи диззан кхоачаш а деш, балха тІа цІаккха цхьаккха тайпа хьоавзам хилийтац цо.

СУРТА ТІА: экскаваторщик Къ. Мудаев.

М. ПАШКОВА сур.

ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ— 7 ОКТЯБРГА КХОАЧАШЪЕ

ХЬАХУЛАР МА-МОГГА ДУКХАГІА ДОЛАШ

Технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективо Горячеводски бурувдеттарий болам хьал а лаьца социалистически декхараш тІаийцад пятилетка кхаь шера план 7 октябрга — СССР керда Конституци тІаийца шу дузача денга кхоачашъяра.

Укх шера планал совгІа ергья 7 эзар тонно-километр, лакхъергья къахьегама овсарле, кходергда дикка дукха доагор.

Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединенена чуйоагІача технологически транспорта Старогрозненски управлене коллективо хьинаре къахьийгар юбилейни шера. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъабахара къовсам а лоаттабеш, СССР керда Конституци тІаэцара дикача гІулакхаца жоп а луш, управлене къахьегаш бараша ханал хьалха, 19 октябре, кхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задани. Юбилейни вахта дІахо а хьош, иштта толамца кхоачашйир цар пятилетка шоллагІча шера планаши тІаийца социалистически декхараши, шоай хьинар лаьІ ца долийташ къахьега дІаболабеннаб пятилетка кхоалагІча шера а.

Горячеводски бурувдеттарий патриотически инициатива чІоагІа раьза хинна хьал а лаьца Старогрозненски УТТ коллективо 1978 шера дола доккхий социалистически декхараш тІаийцад. Къахьегама овсарле лакхъяра йолча торонех пайда а ийбеш, ма-могга транспортни средстваех дикагІа пайда а эцаш, управлене водителаша декхараш тІаийцад пятилетка кхаь шера план 7 октябрга кхоачашъе.

Къахьегама овсарле шера планагІа лаьрхІачул 0,5 процент лакхъергья. Цо торо лургья коллективана 1978 шера план а ханал хьалха кхоачашъе. Тонно-километраша план а ханал хьалха кхоачашъе. Мухьаш дІа-юха кхихьара шера план 23 декабре кхоачашъе лаьрхІад. ПланагІа лаьрхІачул совгІа ергья 7 эзар тонно-километр, трактораш задане совгІа 100 сахьата болх байтаргба.

Керттерчарех цаІ лоархІ транспортникаша мухьаш дІа-юха дахьарга дІабода мах лохбар. ПланагІа лаьрхІачул из цхьа процент лох а беш, шера 30 эзар сом кходергда. Планал совгІа кходергда 0,9 процент автобензин.

Производство квалифицированни кадраща Іалашъяра керттерча профессех 12 болхло кийчвергва, хІаьта 185 саго шоай говзал лакхъергья.

Транспортни средстваша деш дола гІулакх тоадара цар декхараш тІаийцад укх шера хьалхарча квартале цхьоалагІча технически хьажара бокс болх бе йолаялийта.

Старогрозненски УТТ коллективо тешам лу, тІаийца декхараш доккхий дале а, уж толамца кхоачашдергхилара. Советски наькъа хьал-торо тоаяра, вай хьамсарча Даьхен низ чІоагІбара партеи правительстваси еча йоакхоиа оаха лу жоп да из.

Социалистически яхье тІахьех оаха технологически транспорта Октябрьски управлене коллектив.

Социалистически декхараш дийца а дийца тІаийцад Старогрозненски УТТ къахьегамхой юкъарча болхлой собране.

ДУКХАГІА, ДИКАГІА, ДАРЕГІА

«ШАЛИНСКИЙ» СОВХОЗА КЪАХЬЕГАМХОША, ГРОЗНЕНЦИЙИ АЧХОЙ-МАРТАНОВЦИЙИ БОЛАМ ХЬАЛ А ЛАЬЦА ДЕКХАР ТІАИЙЦАД: 7-ЧА ОКТЯБРА ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ЯХАРА А ЙОККАРА А ПЛАН КХОАЧАШЪЕИ ДУЛХ ДОХКИЛГА 1980 ШЕРА ЛАЬРХІАЧА БОАРАМГА КХОАЧАДЕИ.

Тха совхоз хьайбаш чуовттадаь кхоабаш я. ЛоІам хулаш ю оаха дІадаьннача юбилейни шера итогаш: Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тІанйца хиина декхараш толаме кхоачашдаьд коллективо. Дош денидар паччахьалкхенга 900 тонн дулх дохка, дехкад 1120 тонн.

Из толам баьккхаб доакъарий база чІоагІъяр бахьан долаш. 1977 шера кхаш леладераша лакха хьувкъам кхедир ялатеи доакъарий культурайи. ПланагІа 22,5 центнер хІара гектара тІара даккха дезаш хиннача, 1950 гектарах хІаране тІара даьккхар 26,2 центнер гурахьа дІадийна ялат. ХьажкІаш чуйийцар 50,2 центнер хІара гектара тІара — планал 22,2 центнер дукхагІа.

Массанел тІех хьокхамаш долаш чакхдаьккхар 1977 шу совхоза свеклаш лелаераша: планагІа 200 центнер йоагІача хІара гектара тІара чудера 385 центнер мерза овлащ. Цо торо елар шекара заводе 12920 тонн свеклаш дІаяхьийта — 5920 тонн задзнел совгІа.

Тха совхоза къахьегамхой творчески инициатива совъяьккхай КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумех Л. И. Брежнева къамаьлацара хьайоагІача положенешеи выводашеи. КПСС обкома бюрос къоабалбаь бола грозненцийи ачхой-мартановцийи болам хьал а лаьца, оаха лаьрхІад юбилейни шера даьха толамаш чІоагІдеи юртбоахама продукци дІахо дегІайоалаелга Іалашдеи.

Дулх дохкара пятилетка кхаь шера план кхоачашъергья 7-ча октябрга, СССР кердача Конституце хьалхара шу дузача денга. Кхы тІа а дохкарга 300 тонн дулх. Дулх дохкилга 1980 шера лаьрхІача — пятилетка юххерча шера — боарамга кхоачадергда.

7-ча октябрга пятилетка кхаь шера планал совгІа дІайохьийтаргья 5000 тонн шекара свекла. ТІаккха планал совгІа дІалулга дІахохьоргда.

ТІаийца декхараш кхоачашде торо лургйола хадлаш йола мероприятеш оттаяй. Керттера теркам тІабохийтаргба доакъарий база кийчъяра. Лаьттацарча балха культура дегІайоалаяра чотах лакхбергба кхашкара хьувкъам, дукхагІа доаккхаргда ялат, доакъарий культураш. ХІанз гурахьа дІадийнача ялата подкормка еш, удобренеш кхашка дІаккухьаш, техника тоеш доахк. 15 феврале кийчон мугІаре хургья ерригa машинно-тракторни парк. Шоай говзал лакхъеш дешаш ва 120 саг кхайи фермайи болхлой. Кийчбу керда механизатораш.

Декхараш мехотрядийи отделенейи коллективашка дийца а тІаийца а да.

ЯХЬ ДІАЙОЛАЯЬРАШ

Пятилетка кхаь шера план 7 октябрга кхоачашъяра яхь дІайолаьча Горячеводски бурувдеттараша юбилейни шера планал совгІа 2130 метр бурув а теха бІубенна дІадоладир пятилетка кхоалагІа шу. Дукхьала январь бетта хьалхарча кхаь дийнахьа 200 метр бурув а тохаш шоай задани тІехкхоачашъяьй цар.

Дукха бригадаш я цу управлене пятилетка хьалхарча шин шера задани массехк бутт хьалха кхоачаш а яь, хІанз укх шера мартех апрелех беттий календарагІа къахьегаш. Царех я буровой начальникаш Чибаев Махарбек Усамович, Тамазов Владимир Дмитриевич, Губенко Алексей Васильевич, Довбенко Анатолий Михайлович, Драворубов Алексей Ефремович керте латта буровой коллективаш.

* * *

ДИКА ГІУЛАКХАШ ХЬАЛЛАЬЦАРАШ

Горячеводски лаьттан чекаш техкараша дІайолаяь инициатива хьаллаьцача Малгобекски бурув тохара балхий управлене а дог гІоздоахача толамашца чакхдаьккхар юбилейни шу. Планал совгІа цо техар 990 метр бурув.

Шоаш соякха даьха къахьегама толамаш лох ца долийташ къахьег управлене бурувдеттараша укх шера а. Хьалхарча дийнахьа 213 тохкама дола буруви 23 метр эксплуатационни буруви техад цар. Цо къьгта хьахьокх шоай задани толамца кхоачашъеш уж хилар.

ИттлагІа пятилетка йолаелча денз графикал дикка хьалха ювлаш бурув тохаш дукха бригадаш я. Царна юкъе эггара хьалхара моттиг яьккхай Галаев Заьудина Іаьла керте латтача № 946 йолча буровой коллективо. Цул бригадас шин шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, укх шера календарагІа хІанзалехьа техад 980 совгІа метр бурув.

Иштта графикал хьалха ювлаш къахьегаш я бурувдетта мастераш Галаев ІаьлиІ Іийса, Хантемиров Галимжан Шакирович, Каюшников Борис Андреевич керте латта буровой коллективаш а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

«Чечингстройматериалы» яхача производственни объединене предприяте юкъе къонагІчарех цаІ я автотранспортни предприяти. Пхи шу гаргга ха мара яьнаяц из коллектив вІашагІъелла. Цхьабакъда, цу лоацача хана дукха хІамаш карагІдаьннад барттайнача коллективана. Паччахьалкхен план а тІаийца декхараш а кхоачашдерца цхьана дукхха балхаш даьд предприяте материальни база вІаштІехьйоаккхача а Хьалъяьй йоккха гараж, автоматнинаш кІал лоаттаю кхоаленаш, производственни бытовой массехк помещени, вІаштІехьйоаккхай ремонтни база.

Дика чакхдаьккхар автотранспортникаша юбилейни шу. Мухь дІа-юха кхахьара шера план ханал дикка хьалха кхоачаш а яь, планал совгІа дІаюха бихьар 10 эзар тонн мухь. ПланагІа лаьрхІачул дукхагІа пайда а беш чакхдаьккхар шу. Юбилейни шу доладелча денз иштта овсаре къахьегаш хьаярах йиълагІча квартала итогех Ленински района предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье шоллагІа моттиг яьккхар объединене автотранспортни предприяте.

Водителашта юкъе яьржача яхье къаьстта дика хьокхамаш даьхар водителаша С. Мусаева, А. Клепова, К. Мудаева, Э. Ефимова, Х. Алиева, кхычар.

Пятилетка кхоалагІча шера дола декхараш тІа а нийца хьинаре дІадоладаьд цар керда шу.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал хьалха, СССР керда Конституци тІаийца шу дузача дийнахьа — 7 октябре кхоачашъе а, планал совгІа итташ эзараш тоннаш мухь дІа-юха бахьа а лаьрхІад автотранспортникаша.

700 эзар сома маьха пайда бир. Из ва «ХІара балха денна—дикала Знак» яхача девизагІа шерра социалистически яхь а йоаржаь шоай творчески хьинар ца кходеш, ха ца къовсаш, бурув техача хийла пийслу халочаш эшаеш ерригача коллективо а хІара болхлочо а хьиниаре къахьегарах хьадаьнна беркат.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план СССР Конституце цхьа шу дуза дн тІакхоачаш кхоачашъяра дІадоладаь дика гІулакх хьал а лаьца кердача шера эггара хьалхарча дийнахьа денз хьинаре къахьегаш хьабоагІа Старогрозненски бурувдеттараш. Из бахьан долаш хІанзлехьа планал совгІа итташ метраш бурув тоха вІаштІехьдаьннад цар.

Къаьстта дика къахьег проектни кІоаргал 5800 метр йолча № 711 йолча скважина йоккхаш йолча коммуниста Олейникова кулгалдеча бригада коллективо. Алхха январь бетта хьалхарча дин дийнахьа 60 метр бурув а теха 2261 метр кІоаргъяьй цо скважина.

Шоай заданеш хІара денна тІехкхоачашъю коммунисташ В. Гринин, А. Кварцов керте латтача сменаша.

* * *

Пятилетка кхоалагІа шу доладелча денз хьалхаря 100 эзар совгІа тонн «Іаьржа дошув» даьккхад Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахоша.

Иштта мехкдаьтта дІадахача шерарчул ши дн хьалхагІа даьккхад цар.

Республика мехкдаьттеи гази йоахача управленешта юкъе яьржача яхье хьалха латт ерригача республике даьккхачул ах совгІа маьхкдаьтта даьккха «Старогрознефть» управлене коллектив. Кердача шера хьалхарча деношка денз иштта овсаре къахьегаш ба «Малгобекнефть» управлене маьхкдаьттахой а.

Укх шера планал совгІа 50 эзар тонн «Іаьржа дошув» даккха лаьрхІад республика мехкдаьттахоша, хІаьта пох 40 эзар тонн — СССР керда Конституци тІаийца цхьа шу дузача денга.

* * *

Берригача советски наха санна беркате хилар дІадаха юбилейни шу старогрозненски бурувдеттараштa. Цу шера 26107 метр, пох заданел совгІа техар 1457 метр а долаш бурув техаб цар. ХІаьта бурув тохарга дІайола ха кІезигъярах, тайп-тайпара материалаш, электроэнерги кхоярах

Т. ХАНОВ.

МАЙ БЕТТА КАЛЕНДАГІА

Цхьа дезал санна барттайна дукхкхача къамех нах ба Къилбаседа - ХІирий АССР Пригородни районерча Майски яхача тарни предприяте коллективе къахьегаш. Ер пятилетка йолаелча денз графикал бинъ бутт хьалха яьнна хьайоагІа из.

Кердача къахьегама толамашка из кхувл социалистически яхь шерра йоаржа а яь, цунна кулгалделга цІенхаштта тоадаро. Цул совгІа цу гІулакха тІехьа дика новкъостал ду халача балхашта механизацияро, дукхагІбола болхлой массехк балха говзал йолаш хилaро.

Социалистически яхье хьалха латт станочникаш Темурзиев Іийса, Зубков Сергей, Грек Николай. Цар хІара сменагІа нормаш 150 процент кхоачашъю. Графикал хьалхабувлаш болх беш ба херх хьокхаш бараш Мержоев Іусман, Евлоев Джаби. Яьшкаш хьаеча шоай новкъосташта хьокхам телаш къахьег йижараша ЧахкиевгІар Аьсетеи Зайнапеи, Султыгова Мадинас, Евдоева Горце, кхы дукхабараша а. Цар дн дийнахьа кІиран йола норма кхоачаш а еш, шоаш кийчъю продукци дикеи тІехдикеи мара хилийтац.

В. НАШАНСКИЙ.

ТЕХНИКА— КИЙЧОН МУГІАРЕ

Урус - Мартановски район. Кхашкарча балхашта юртбоахама техника ханнахьеи дикеи кийчъеш ба «Горец» совхоза ремонтникаш. 1977 шера 4-ча квартале тояьй 24 трактор, планал совгІа 2 йолаш.

Ремонтни бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт коммунист Бахаев Шамсуди кертте вола бригада. Дукха ба коллективе гІорбаьнна говзанчаш: токараш коммунист Мунаев Султан, Ибрагимов Ваха, слесараш Шамаев Сулейм, Яхъяев ТІапа, моторист Бахаев Мухьмад, аьшкапхьар Цупаев Салман, кхыбараш.

23 февраль тІакхоачаш ерригa техника кийчон мугІаре дІаоттаергья оаха.

С.-М. ДЖАРАЛИЕВ,
«Горец» совхоза мехмастерске заведующи.

* * *

Грозненски район. Шелковской района механизатораша даь кхайкарал хьал а лаьца техника тоаеш боахк «Грозненский молочный» совхоза ремонтникаш. Ерригa тоае езар 58 трактор я. ДІадахача шера 4-ча квартале, планал совгІа цаІ йолаш, тояьй царех 25.

ХІаьта йиса техника тоаеш йиъ бригада я. Ремонтникашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Ахмадов Хаваша кулгалду бригада. ХІанзл 95 процент техьаюза инвентарь тояьй цун коллективо.

ДикагІбараща цІераш йоах укхаза мотористий Ажидалов Николая, Проценко Ивана, аьшкапхьарий Домбаев Іалауде, Щербаков Василе, цІастанхьара Богер Валентина, кхыбарий. Нормаш 120—130 процент кхоачашъю царех хІаране.

Шоай траткораш хьогге тояьй Петренко Ивана, Попов Якова.

Ерригa техника 10 февралга кийчон мугІаре дІаоттае лерхІ оаха.

П. ГРУШЕЦКИЙ,
«Грозненский молочный» совхоза мехмастерске заведующи.

СИЙДОЛА КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

Дукха болхлой ба Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводе пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, кхаь шера план укх шера 7 октябре кхоачашъяра тІагІертта къовсам лоаттабеш. Цар цІераш йоахача хаца хьалхарчарца хьоахаву Скворцов Анатолий Егоровича кулгалдеча механосборочни цехера электросварщикий бригадир Хамзаев Ляча Джунидович. Цун коллективо предприятерча бригадашта юкъе эггара хьалхарчарца кхоачашйир пятилетка хьалхарча шин шера задани, хІаьта бригадира Ляча Джунидовича шин шера план кхоачашйир соахка август бутт болалуча хьалхарча деношка. ХІанз укх шера июнь бетта чотах къахьегаш ва из.

— Мишта вІаштІехьдовл хьа, иштта хьо керте латтача бригада а дика къахьегама толамаш даха? — хаьттар оаха Ляча Джунидовичага.

— Дукха да цун бахьанаш. Халданза къахьегама овсарле лакхъяра дола кердадараш тохкаш, дукха творчески балхаш ду бригадерча электросварщикаша, дикагІбарий опыт, бригадерча моллагІчунна карагІдаьнна дикадар массанена дІадовзийт, цох боагІача тайпара пайда эц. «Лаьла латтачарех цхьаккха тІехьавусаш хулийтаргвац» яхача девизагІа къахьегаш ва бригадера хІаравар. Из декхар тха бригадас дизза кхоачашдаьд ала йишйолаш да, хІана аьлча, тха электросварщикех цхьаккха вац шийн сменни норма 120 процентал чухьнахьа кхоачашъеш. «ХІара балха денна — дикала Знак» яхача девизагІа къахьегача оаха кхоачамбац овсаре къахьегарах. ТІагІертта къовсам лоаттабу массане а арахеца продукци ма-могга дикагІа хилийтара. Цу балха тІа а дика каьнинай тха. ХІанз грузовиий легковий автомобилашта бригадас кийчъеш кхаь моделагІа йола подъемникаш паччахьалкхен дикала Знак йолаш я. Царех дукхагІъяраш доазол арахьарча мехкашка дІаккухьийтаниг цига чІоагІа хоатташи я.

— Дукххача шерашка тха бригадана кулгалдеш волча Ляча Джунидовича дика вовз шийн бригадера хІара болхло,— йоах электросварщика Малаева Еленас. Цудухьа йоккха опыт а йолаш шийн балхах дика кхеташбараш бехктокхамегІарча участкашка хьожабу цо. Болх дІаболабала массехк минут хьалха беррнгешта дІадовзийт бригадира цу дийнахьа де деза балхаш. Цу гІулакхо торо хулийт хІаранега биззача низаца бІарччача сменагІа болх бе. Балха ха зехьа йоаелга цІендаь дІадаьккхад оаха. Цу гІулакхаша торо хулийт доаха къахьегама толамаш денгара денга дикагІа хилийтара.

Ялхайтта шу дизад Ляча Джунидовича хІанз ше къахьегаш волча предприяте болх беш вола. Юкхьаица мугІарера электросварщик волаш болх беш хилар из. Каст-каста тІехьа а юсаш дика лоархІаш йоацачарех яр бригада, яхаш дагалуви дІадаха шераш бригадерча электросварщикаша. Производственни совещанешка, болхлой собранешка дукха предложенеш телар Хамзаев Лячас бригада болх тоабара де дезарех. Иштта вола говзанч бригадана кулгалде хьожаве лаьрхІар цеха кулгалхоша. Цох уж гІалат ца баьннилга гучадаьлар массехк бутт балалехьа. Яхье халданза хьалха латташ болх бе дІайолаелар бригада. ТІхьаюсилга фуд ца хоаш укх ханага хьа а кхаьчай из.

Иштта вола кулгалхо 1966 шера КПСС члений мугІарашка дІанийцар. Шийн вахаре эггара бочагІа дола шу а лоархІ цо цунах. Дукхьала дика болх барах шийн декхар кхоачашдаьвацмер лархІацар Лячас. Коммунистий шийх бенна тешам чІоагІбара бехктокхамегІарчеи халагІчеи участке хила везилга, массаза общественни балха тІа хьинаре дакъа лоацаш шийн говзал лакхъеши хила везилга дика кхетадора къонача коммуниста. Из дизза кхоачашдеш хьа а воагІа Ляча Джунидович. Цкъа санна дуккхаза хийржав из завода парткома, профсоюза завкома членалла. хІанз цеха партийни организаце секретара декхараш кхоачашдеш ва. Каст-каста цехови партийни собранешка увттаду цо болх тоабара, шийна зеденна балха тІа нийслу кхоачамбоацараш дІадахара дола дешаш. Уж чакхдахара оарцагІа боах коммунисташ, яхье хьалхалаттараш.

Заводе дикагІвола хьехамча лоархІаш а ва Ляча Джунидович. Шийн опыт дІалуш, моллагІа эшаш дола гІо-новкъостал деш итташ къона говзанчаш хьалкхебаьб бригада кулгалхочо. Шийн болх цІена хьабеш вар цун доттагІи, балха тІа аьттув лехаш бараш, къахьегамеи производственни дисциплина телхаеш бараща мапар хургбоацаши ва Ляча Джунидович, яхаш дувц цеха начальника Анатолий Егоровича.

Иштта волча цун сийду цехерча дукххача болхлоша. Дог гІоздоаха къахьегама толамаш доахаш хилара, хІаранегара доагІаш дар хьалехаш хилара даьннад цун сий коллективе. Иштта волча кулгалхочун коллективера электросварщикаш а ба шоай хьехархо санна хьокхам телаш массаза хьинаре къахьегаш. Царех ба ханал бин-пхин бутт хьалха пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачаш а яь, укх шера шоллагІча квартала чотах къахьегаш бола электросварщикаш Малаева Елена Николаевна, Михайловский Петр Петрович, Вальтер Эдуард Сигизмундович, Абубакаров Салам, кхыбараш.

Бригада кулгалхочун Хамзаев Лячий къахьегама никъ сийдолаш хилар къьгта хьахьокх цунна тийнача совгІаташа. Ленински юбилейни «За доблестный труд» яхен медалаш, Къахьегама Цlена Байракха орден, «ИиълагІча пятилетка ударник» яха Знак, «Социалистически яхье котваьннар» яха кхоь Сийлен знак я цун наькха тІа лепаш. КПСС Грозненски горкомеи Ленински райкомеи, ВЦСПС сийлен грамоташ а йолаш тхьаьх грамота еннай цунна. Халданза предприяте сийлен Улга тІа хьалтеха доал Лячий портрет.

Цу совгІаташа тІабожабу бехктокхам боккха хилар дика кхетаду Ляча Джунидовича. Цудухьа дІахо кхы а дикагІа къа а хьегаш, пятилетка дин шера кхоачашъе лаьрхІад цо. ХІаьта пятилетка хьалхарча кхаь шера задани ханал ах шу хьалха кхоачашъе лерхІаши цох бІубенна ва из.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: (аьттехьара аьрдехьа) электросварщикий бригадир Л. Хамзаев хьалхашка латта декхараш дІадовзийташ ва электросварщикашта С. Абубакаровна, Э. Вальтера, П. Михайловскена, Е. Малаеванана.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬОКХАМАШ ЛАКХЛУРГДА

Толамашца накъадаьккхар дІадаха юбилейни шу «Самашкинский» совхоза механизатораша. Къаьстта лакха хьокхамаш гойтар коммунист Абдулвахабов Тице кулгалдеча бригада. План 19 центнер йолча хІара гектара тІара 25 центнер йоаккхаш 400 гектар тІара кІа чуийцар цар. ХІаьта шекара свеклаш хІара гектара тІара, юкъера лаьрхІача 375 центнер яьккхар, е планал совгІа 175 центнер дукхагІа. Уж дІайийна кха 120 гектар дар.

Эггара дикагІа хьокхамаш даьхад Далаева Айзаси Аларханова Рахьиматеи. Хьалхарчо — хІара гектара тІара чуийцай 550 центнер свеклаш, шоллагІчо — 570 центнер! Уж толамаш доахаденнад агротехнически бокъонаш лора а еш, лерттІа культурашта Іунал дар бІахьан долаш.

Укх шера толамаш кхы а лакхагІа дахар духьа хургболча хьувкъама йоакхо хІанзе а еш ба кхаш леладераш. Дика кийчдаьд 650 гектар оахам. Удобренеш тайсай культураш дІаюворгйолча. Гурахьа дув ялат дІадийнад 650 гектара тІа. Из болх толаме чакхбаьккхаб механизатораша Исакаев Вахас, Межиев Висита, Лячиев Заьуде, кхыбараша.

Бригаде 17 трактор я. Уж а техьаюза инвентарь а хІанзле тояь кийчон мугІаре дІаоттаяьй. Техника толеча доккха дакъа лаьцар трактористаша Бакаев Мовладе, Абдулвахабов Моче, кхычар.

Бригада коллектив соахкарчул лакхагІа хьокхамаш даха лерхІаш я пятилетка кхоалагІча шера.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленума решенеш кхочушъеш

Хьаькъал санна сабар а эша гӀулакх

Парте идеологически балха тӀа керттерчарех цаӀ да къахьегамхошта интернациональни, атеистически кхетам балар. Ше хьахиннача хана дениз цо шийн теркама кӀалхара далийтадац из дош. Цун программа тӀа а съездий решенеш тӀа а белгалдаьхал. ХӀаьта из гӀулакх къаьстта лоархӀам болаш да вай республике. Из иштта хилар хоадам болаш белгалдаьккхад КПСС обкома V пленуме.

Дына духьалара кхетам шийла боацаш хьахила йиш яц къахьегамхой коммунистически сакхетам. Цу даькъе цӀеихаштта кхетама болх бу Назранерча трикотажни фабрика партийнии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша. Цига вӀашагӀтеха я лаьрххӀа йола атеизма совет, парткома секретара заместитель Даурбекова Дина председатель а йолаш. Цу совета юкъе ба фабрике эгтара дикагӀа кхеташи, дийшаи, болхлоша чӀоагӀа сий деши бола нах. Уж ба парте ветеран, ла боаккхача цеха контролер Солтамаков Махьмад, комсомольски комитета секретарь, экспериментальни лабораторе начальник Аушева Мадина, воккхагӀвола технолог Шадиев Ювсап. Болх беш я 9 сагах латта лекторски группа.

Атеизма совето фабрика агитатораштен политинформатораштен лаьрххӀа йола инструктивни совещанеш ю, методически указанеш тел общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш болча болхлошта. Фабрикерча наха атеистически кхетам балара гӀулакх оттаьча планагӀа, комплексни хьисапе чакхлоах.

— Болхлой политически сакхетам лакхбара тӀехьа беча балха халагӀа дола дакъа да тхона атеистически кхетама болх, — йоах Даурбекова Динас. — Из саббаре, дынах тешаш вола саг эгӀазгӀоргвоацача тайпара, лоралуш бе безаш ба. Ӏа мел дер доргда хьа, Ӏа хье цкъа цунна гоамволийте, хьа хьехам дӀаэцаргбац цо.

Цудухьа атеистически кхетам балара гӀулакх дӀадоладеча хана тхо лерхӀаш дацар дынах тешаш бола нах цу сахьате дынах хоадабе тхоашта карагӀдаргда, аьнна. Из-м лоацнача хана дулургдолаш хӀама а мичад. ЧӀоагӀа хьаькъал, сабар эшаш а йӀаьххача хана чакхдаккха дезаш а гӀулакх да из.

Оаха из болх дӀаболабеча хана тамаше сурт дар фабрике хиннар: ламаза ха хьатӀаэттача цеха чухьа, массанена а гуча дӀа в этте. ламаз дора цхьаболча маӀача нахеи кхалнахеи, шоаш производстве хилар, шоай новкъостий болх беш боахкаш хилар вӀалла теркал а ца деш. Сага хӀама ала йиш йоаца, тӀехьатетта йиш йоаца гӀулакх лерхӀар дар шоаш деча ламазах. Из чӀоагӀа Ӏаткъар наха, къаьстта къонача кхалнаха.

ХӀанз чӀоагӀа хувцаденнад из хӀама. цу хана хинначоа юхе. Дына гӀулакх производстве леладеча нахаца къамаьл деш аз оалар: «Вай Конституце бокъо лу хӀара сага шийна беза ды лелабе, цхьаккха ды а боацаш хила, дына духьала пропаганда еш хила». Бакъда дына гӀулакхаш де мукъалуча советски законодательствас бокъо лац дага мел дехача дына гӀулакхаш де, цунца цхьана производстве а. Ды лелабар духхьала сага шийн гӀулакх да, кхычарга кхоачаш хӀама а доацаш, маха гуча де доагӀаш а дац.

—Аз царга ды ма лелабе яхацар, из ала хьалха дар, цун эша лард кийчъяра кхы а къахьега дезаш дар, — иштта дувц Даурбекова Динас шоаш юкъ хьаица из болх дӀаболабеш хиннача суртах.

Атеизма совето а лекторски группа а шоаш беча кхетама балха тӀехь юххьанца керттера теркам тӀабахийтар хӀара сагаца къаьстта болх бара, дынах тешача сага шийна бер из хьехам ба моттаргдоацаш, дынах бола цун тешам шекбоаккхаргбола уйла чу а йоссаеш. Из деш хӀара агитатор гӀертар дынах тешаш вола саг коллектива общественни гӀулакхашта дукхагӀа юкъеоза, из нахаца дукхагӀа вувзаналийта, вахара безамерча гӀулакхашка цун ха дукхагӀа дӀаяхийта. Лоацца аьлча, дына гӀулакхаш леладара йола ха ма-могга дукхагӀа лоацлургйола хӀама де гӀертар.

— Масала, — аьлар Динас, — тха фабрике болх беш я дынах тешаш йола цхьа кхалсаг Мурзабекова. Из дикка ха яха саг я. Духхьала шийн производственни болх бичахьа кхы цхьанна хӀаманца хьашт доацаш. коллективах дӀа ца увш яр из. ХӀара сага а санна, цунна а ма-дезий дуне, цун в мабий вахарла чам. Бакъда из цхьаккха шийх ца доаллаш санна яр из, цох доаххача дына гӀулакхаша къайла ккухьар иштта бола цун безам. ЧӀоагӀа теркам тӀабахийтар аз цу сага. Духхьала дына духьалара хьехам цунна бе лоархӀацар со. Из эӀгазъяхар кхерар. Цкъа Тбилисе экскурсе баха кийчбелар тха коллектива кхалнах. ТӀаккха се йолча кабинете чуйийхар аз Мурзабекова. Тхоаш шиъ мара йоацача аз цунга аьлар, Тбилисе долх тхо, йоагӀий хьо. Цкъара юхагӀертар из, лоархӀаяцар. Юххера а раьза хилар тхоца я. Аз аьлар, цунга хье тхоца йоагӀе, хьайдар уттаде а ца гӀерташ оаха дер деш хила еза хьо а. Оаш дер дергда аз а, аьнна дош делар цо. Шийн дош кхоачаш а дир: тхоца цхьана культура Дворецашка, музеяшка, города кхыча белггала йолча моттигашка хилар Мурзабекова. Тхо санна безаме а сакъердаш а хилар из. Ше хьалха хинначул къонагӀа хетар из. Цунна бӀаргалайра дыно дувцар а доацаш кхыдола дуне, кхыдола вахар, кхыбола нах. Цу дерригне а уйла йитар цунга.

— Иштта цхьана вӀашагӀа а кхийтта, салаӀа, кхыйола моттигаш йовза нах болхача юкъе дынах тешараш чуозар боккха лоархӀам болаш хӀама да. Цо йоаккхаш-йоаккхаш шекйоаккх сага дынах тешара уйла. Иштта дынах тешаш бола нах цу тайпара коллектива общественни вахара юкъеоарца уж дына Ӏоткъамах мукъабаха гӀерт тха атеистий, — аьлар Даурбековас.

Цхьаькха масал доаладир Динас. Цкъа балха хва ца йоагӀаш цӀагӀа йисар болхло Долгиева. Фуд ха, хатар хинна йисайий хьажа саг вахийтар цуннга тӀехьа. Дына гӀулакхаш кхоачашде цӀагӀа йисе хиннаяр из. Прогул а хинна, балхара дӀаьяккхар Долгиева. Из дика болхло яр. Цехе болх беш болча кхалнаха вӀашагӀа а кхийтта дийхар администрацегара Долгиева балха юха хьаэцар, дош делар из шоаш кхетаергья, аьнна. ЛаьийгӀар цар дехарта, юхахьанийцар балха Долгиева.

Цул тӀехьагӀа цхьаниена а цӀаккха бӀаргайоевзар из наха гуча далла гӀулакх деш. Дына тӀагӀолла къахьегама а производственни а дисциплина телхаеш.

Фабрике наггахьа мара ца нийслуш хӀама да хӀанз маргхаш доастача хана а дына кхыча дезача деношка а кхалнах балха ара ца боалаш, цхьаццаа бахьанаш а доахаш цӀагӀа бусилга.

Бакъда, йоах Даурбекова Динас, шоашта карагӀдаьнначох кхоачамбаь Ӏе йиш яц тха атеистий, дукха ба дӀахо а бе беза кхетама болх, дукха да болхлошта материалистически кхетам луш балара даькъе чакхдаха деза гӀулакхаш.

Ю. ЮНУСОВ.

ПОЛИТИЧЕСКИИ ЭКОНОМИЧЕСКИИ ДЕШАРА СИСТЕМА

ОКТЯБРА ДАЬХЕ ХЕСТАЕШ

Сабрийна цхи сахьат дьына болх йистебаларах гургал тоххашехьа дӀайолаелар «Малгобекнефть» НГДУ шоллагӀча шера болх беча коммунистически къахьегама школе аргӀанара занятн. Укхаза дешаш ба управленера инженерно-технически болхлой, гӀулакхера нах. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаьча КПСС ЦК а СССР-и РСФСР-и Лакхехьарча Советаша а цхьана яьча торжественни юбилейни заседане Л. И. Брежнева докладах я заняти.

Заняти дӀайолалу хьалха йийца «Сийлахь-боккха Октябри дунен сибат хувцадалари» аьнна йола тема лоацца кердаяккхарца, дешараша из миншта караерзаьй хьажарца.

Эггара хьалха дош эц бухгалтера К. А. Приступовас. Советий Ӏаьдал латтача 60 шера вай мехка хиннача доккхийча толамех, исторически лоацца хана советски халкъа боахам, культура дегӀаярах, социалистически Даьхен низ чӀоагӀбаларах, наьха вахар лоархӀам баь вартвоацаш тоадаларах, къахьегача сага бокъонаш цхьаннахьа, цӀаккха ца хиннача тайпара шерьяларах, В. И. Ленина хьакхеллача Коммунистически парте хьалхенца вай мехка дегӀаенача социалистически общество хьайрах дувц цо.

— Уж доккхий исторически толамаш дӀачӀоагӀ а даьд кердача Советски Конституце тӀа, советски халкъ кхы а ираегӀча кхоаненга кхачара наькъаш белгал а даьхад, — йоах К. А. Приступовас шийн къамаьл чакхдоалаш. — Цудухьа да дегӀаенача социализма керттера закон хӀара советски сага хьамсара а дего къоабалдеш а.

1936-ча шера Конституци тӀаэцача хана алхха цхьан вай мехка мара социализм хиннаеце, — белгалдаьккхар кадрай хьакъехьарча инженера М. Х. Дзейтова, — хӀанз из дунен система а хинна дӀаэттай. Тахан социализма наькъ тӀа даьнна керда вахар хьалдеш да Европера, Азера, Америкера, Африкера халкъаш. Дерригача дунен тӀа машар чӀоагӀбара, халкъий кортамукъале Ӏалашъяра керттера низ а хинна дӀаэттад социализма мехкаш.

Къахьегама отдела инженера Н. А. Шарапутинас дийцар вай мехка культурни революци чакхъяккхарах, халкъий культура дегӀаярах. Цо белгалдаьккхар хьалха дукхагӀбола нах дешар — йоазув ца ховш хиннабале, хӀанз хӀара советски саг юкъера дешар дийша хила везача боарам тӀа дӀакхоачаш халкъий культура дегӀаенилга, хӀанз доккхача а зӀамигача а хӀара къамах инженераш, лораш, хьехархой, Ӏилмахой, йоазонхой болга, из деррига социализма денна беркат долга.

Советски халкъий интернациональни доттагӀала хетадаь дар Ӏилман-тохкама лаборатора техника А. Р. Аушева къамаьл.

— Вай мехка хьахиннад керда йоахал — советски халкъ, — аьлар цо, — социалистически къамаш, цар культура вӀаши гарга гӀолга дӀахо додаш да. Дуккхача къамех бола нах ба МагӀалбикерча мехкдаьттахой дезале барт-цхьоагӀо йолаш бахаш а къахьегаш а. Цхьанна а капиталистически мехка ца хиннача, е хила йиш а йоацача тайпара чӀоагӀденна дӀаэттад советски мехкарча зӀамигача а доккхача а къамашта юкъера ленински интернациональни доттагӀал.

Дешараша дийцар кӀоаргагӀа довзаш, пропагандиста Марзиева Махьмад-Сале кхы цӀаькха а белгалйоах Сийлахь-боккха Октябрь бахьан долаш дунен тӀа хиннача хувцамий керттера оагӀонаш. Цул тӀехьагӀа дӀадоладу цо «ИттлагӀа пятилетка кхоачашъелга — дерригача халкъа гӀулакх, хӀара советски сага патриотически декхар» аьнна йолча кердача темах дола къамаьл.

Дешараша дикагӀа кхетадергдолаш, МагӀалбикерча мехкдаьттахой вахарца, балхаца, царна хьалхашка латтача бехктокхамерча декхарашца, Л. И. Брежнева доклада тӀарча теоретически оагӀонашца ювзаш я пропагандиста еша лекци. Еш аьлча нийса дац, лаьрххӀа язъяь лекце конспект цунга яле а. Цо из ешац, наггахьа ӀотӀа а хьожаш къамаьл ду, дешараш дикагӀа дӀакхетабара юкъ-юкъе газеташ тӀа, журналаш тӀа арайийннача материалаш тӀера цитаташ доаладу, ше кийчъяьча диаграммаех пайда эц.

Кхаь даькъа екъ пропагандиста тема. Эггара хьалха цо дувц мехка, республике иттлагӀча пятилетка хьалхарча шин шера декхараш кхоачашдарах. ЛадувгӀараштa дӀадовзийт пятилетка керттера декхар хӀанзарча Ӏилма — технически ларда тӀа массанахьа цхьатарра боахам дегӀабоалабара ларда тӀа советски халкъа вахара хьалаш дӀахо тоаделга хилар. Белгалдоаккх из декхар хьалхашка оттаде а кхоачашде а вай мехка хьалхара пятилеткаш чакхйоахача хана низ ца хиннилга массе а оагӀорахьара мехка боахам дегӀабар, дегӀаенача социализма обществ хьалър бахьан долаш тахан из торо хьахиннилга. Цунах бизза пайда эцилга хӀара советски саго кердача Конституце шийна хьалхашка оттадаь декхараш боккъонца кхетадарах, дизза кхоачашдарах, къахьегама овсарле, хӀара дийнахьа беча балха дикал лакхъярах тийша долга.

Дика чакхдаьккхад магӀалбикерча мехкдаьттахоша иттлагӀа пятилетка хьалхара шин шу. Ханал хьал... 18 декабре кхоачашъяьй шин шера мехкдаьтта даккхара план. Планал совгӀа 29650 тонн мехкдаьтта деннад Даьхенна. 3,9 процент лаккхъяьй къахьегама овсарле. Укх шин шера Еррнгсоюзни социалистически яхье массехказза хьалхара моттигаш яьхай «Малгобекнефть» НГДУ коллективо.

ДӀахо пропагандисто ладувгӀарий теркам тӀаозаш дувц пятилетка кхоалагӀча шера мехкдаьттахошта хьалхашка латтача кхы а бехктокхамеча декхарех, уж толамца кхоачашдара наькъех.

Дешараша хьинаре дакъа а лоацаш, дика чакхъяьккхар пропагандиста коммунистически къахьегама школе аргӀанара заняти.

Ялхайтта шу да инженер М.-С. Марзиев пропагандисталла болх беш вола. ХӀаьта укх тӀеххьарча шин шера коммунистически къахьегама школана кулгалдеш ва «Малгобекнефть» НГДУ лоархӀамегӀа йолча производственно-технически отдела начальник. Иззa караерзаьй по пропагандистски балха говзал.

Пропагандиста болх дика лелабар гойтам дукха тешалаш да коммунистага М.-С. Марзиевга. Царна юкъе я Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, облсовпрофа, КПСС МагӀалбикe горкома Сийлен грамоташ, кхыдола совгӀаташ.

ЛадувгӀарий теркам тӀаозаш, парте дӀадехар цар кхетам чухь дӀачӀоагӀдеш занятеш чакхъяхара керттерча торонех цаӀ — пропагандист массе а оагӀорахьа лерттӀа кийчо еш хилар.

Из дика кхетаду М.-С. Марзиева. ЛаьрххӀа кийчо ю цо хӀара занятена. Цу гӀулакха пайда эц газетех, журналех, кӀоаргга Ӏомаду партийни документаш. ХӀара шера цо ше а язду дуккха газеташи журналаши. Уж дешаш шийна корадаь пайдане дар дӀаязду.

— Цахаддаш шийн сакхетам лакхбеш, дешарий моллагӀча хаттара дизза жоп доалургдолаш хила веза пропагандист, идеологически бӀухо, — йоах М.-С. Марзиева.

Иштта болча идеологически бӀухоех ва из ше а. Лакхера дешар дийша хиларах а кхоачам ца хеташ, заочно Грознерча сайрийнарча марксизма-ленинизма университета экономически факультете дешаш ва М.-С. Марзиев. Шеко яц дӀахо кхы а дикагӀа пропагандиста болх дӀабахьа из цунна накъадаргхилара.

А. БАСИЕВ.

ГОРЬКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Павловски автобусни заводе хьаяьй керда специализированни ши автомобиль-рефрижератори изотермически кузов а йолаш автофургони. Сихха талхаш йола продукташ дӀа — юха кхахьара лаьрхӀа йола уж кийчъяьй «ПАЗ-672» яхача машина база тӀа. Рефрижератора холодильника чу ахкан эггара дӀайхача дийнахьа а — 15 градус хул. ШоллагӀа машина — шийн тайпара термос я. Шинна а машина чу ши тонни ах тонни хӀаране чу йодаш мухь бола.

СУРТА ТӀА: автофургони (аьрдехьара яр) рефрижератори.

В. ВОЙТЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

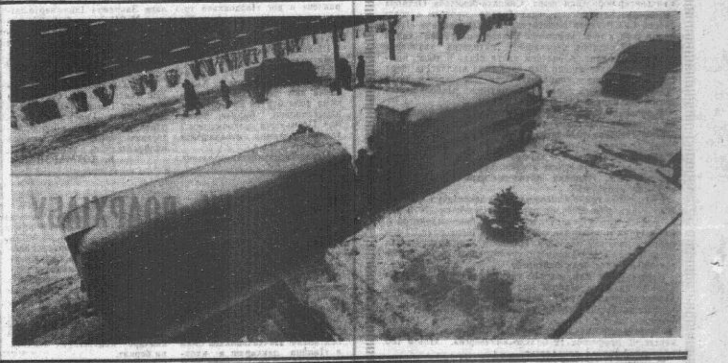

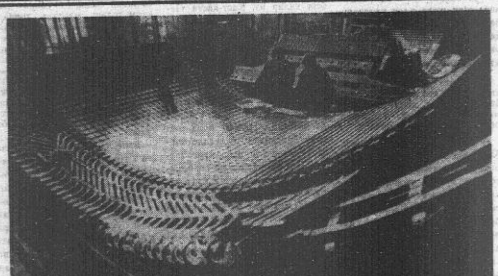

Новосибирск. Статор хица шелъеш ротор форсированни шелъшеи йола керда шоай тайпара кхы йоаца гидрогенераторaш Ингурски ГЭС-а (Грузи) хьаю «Сибэлектротяжмаш» яхача заводо. Ханал цхьа бутт хьалха хьаьй хьалхара агрегат, из хӀанз дӀайохьийташ я. ВӀашагӀъелла йоалаш латт шоллагӀа йола гидрогенератор а.

СУРТА ТӀА: Ингурски ГЭС-а кийчъеча гидрогенератора статора секторий обмотка.

А. Полякова сурт. ТАСС фотохроника.

КАРАГӀДАЬННАРАШ — КХОАЧАМ БАЦ

Дикача къахьегама толамаща накъаера «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча шурий ферма коллектив Кердача, пятилетка кхоалагӀча шера. Хьайбаш леладераша боккха кхаъ хина тӀанийцар СССР керда Конституци, дерригача советски халкъаца цхьана, балха котало яккхарца белгалдир Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузилга.

Октябрь бутт юкъе кхаьчача хана рапорт делар оаха юбилейни шера планаши тӀанийна социалистически декхараши кхоачашдарах. ПланагӀа 372 тонн йохка езаш хиннача, шера паччахьалкхенга ехкай 470 тонн совгӀа шура. Иштта дика да шура яккхара хьоккхамаш а. Шера планагӀа 450 тонн шура яккха езаш хиннача, доьркаша цхьайтта бетта яьккхар 489 тонн.

Тха ферме 276 етт ба, царех хӀанз бетташ 168 мара бац. ХӀаьта а деррига доахан лаьрхӀача хӀара Ӏаттагара ден-буси йоаккха шура 4,2 килограмм, я, хӀаьта беттача Ӏаттагара йоаккхар 7—8 килограмм я.

Хьалха дӀадахача бетташка паччахьалкхенна дӀалуш йола шура ден-буси 750 килограмм хиннача, тӀеххьарча бетта 960 килограммага кхаьчай из цифра.

Цу даннеша хьахьокх коллектива карагӀдаьннар — деррига доацилга, торонаши резерваши кхы а йолга.

Сено дахийтад дика толамаш?

Хьалхарча даькъе — хьайбашта гӀулакх тоадарон уж кхоабилга лакхдарон. ХӀанз ден—буси хӀара Ӏатта оаха лу 3 килограмм йол, 30 килограмм силос, иззал барда, иштта килограмм концентраташи чаи. Ӏалашдаь доакъар хьайбаш Ӏангара даха шортта кхоачам болаш да.

Доккха новкъостал дир хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхьо.

Безам боагӀа укхаза дикагӀбарий цӀераш яха. Районе йовзаш я тха доярка Костоева Хьава. ХӀара Ӏаттагара цхьайтта бетта цо яьккхай 2527 килограмм шура, планагӀа 1600 йолча. Цунна тӀехьаккхуаш боагӀа доркаш Сагова Марем, Муцольгова Марем, кхыбараш. Ферме йолча 12 доярках бархӀне цхьайтта бетта кхоачашдаьд шера дола шоай социалистически декхар.

Кердача шера керда декхараш латт ферма коллектива хьалхашка. Тхо тешаш да уж а толаме кхоачашдергхиларах.

А. ЛОЛАХОЕВ, ферма бригадир.

Резерваех бизза пайда эца

УДОБРЕНЕША КОМСАШТА ЛУР

Шийн Ӏалама хьалашка, материальнии къахьегамен ресурсашка диллача мел эша дика торонаш йолаш я Нохч-ГӀалгӀайче юртбоахама производство хийцца дегӀайоалаяра.

Комсаш лелаелга укх тӀеххьарча шерашка шерра дегӀаденад «Чеченингушвино» специализированни производственно-совхозни объединене. ХӀанз комсаш лелаяреи чхьагӀар дахареи даькъе керттера моттиг цо дӀалоац.

ЧӀоагӀа пайда луш культура я комсаш. Кхачани диетически продукт хиларах тарра боккхача лоархӀаме из хилар теркал а деш, вай мехка чӀоагӀа уйла тӀайохийт комсаш лелаелга дегӀадоаладара.

Комсий бешамаш дӀайогӀ керттерча даькъе, ялатеи технически культураш дӀаера пайдана йоацача бесешкеи гӀум увча лаьтташкеи. Цхьабакъда комсаш дӀайогӀара а ерригаш мегаш хилац цу тайпара участкаш экспозицега, иралга, лаьтташ хьалашка диллача. ГӀомара лаьттаех мегаш дар 1,5—2 метр кӀоарга мара боацаш вӀашагӀьийна гӀум-лоабат боалдари кӀоарга доацаш (2—3 метр) лаьтта кӀал хий доаллари мара дац. Хий дехкаш хилча мара пайда эца мегаргбац гӀомарий тӀоа сома болча лаьттаех.

Цхьан метте ягӀаш 40—50 шера дегӀ дахьаши сом луши хул комсаш, хӀаьта цу юкъа цар лаьтта яьих дерзаду, тӀаккха цунга хьежжа хьувкъам а лохлу.

Советски Союзе а доазол дехьа а даьча тохкамаша хьахьекхад, удобренеш тайсача комсашца хьувкъам чӀоагӀа лакхбеш хилар.

Карарча шера меттел, дӀахорча шерашка а хьувкъам лакхбергболаш тесса еза комсашта удобренеш. Из вӀаштӀехьдаргда опытни наькъаца кийчъяьчеи производстве техкачеи белггаларча системагӀа удобренеш тессе.

Кхашка дӀаювча культурай севообороте дӀайийна хьалхагӀа кӀал хиннача культуро тӀехьагӀа дӀаювча культурана, мел даь а, лаьтта хьаьн а ду, тоа а ду (нух тоххош дӀаювча, бобови культураша ка болча ялаташта, н. кх. дӀ.). ХӀаьта комсий бешамашка цу тайпара хьалаш хилац. ДӀаегӀа цхьан тайпара гаьнаш йӀаьххача хана ягӀаши цхьатарра лаьттанна обработка еши хилча лаьтта яьих дерз.

Цу гӀулакха лаьрхӀа удобреней система фу я аьлча, из — боарамгеи хацагеи диллача йоаггӀача тайпара цхьана нийса еш минеральнии органически удобренеш тессар, ахкан замалахьа подкормкаш яр. Лаьттанцара органически веществаш алсамъяхара эггара лоархӀамегӀа дар ширдаьнна кхо да, цудухьа из хьашт мелд а дехка йиш я беша (1 гектара тӀа — 50 — 60 тонн). Цхьабакъда тӀоадал кхоачам болаш йоацача зонерча дукхагӀа йолча комсаш лелаеча районашка 1 гектара тӀа 20 тонн а йолаш дехка мегаргда ширдаьнна кхо. ТӀоадал дукхагӀа (500 миллиметр гаргга) йолча шерашка органически удобреней боарам 1 гектара 40 тоннага дӀакхоачабе мегаргба. Комсаш лелаеча хӀара районе моттигерча хьалашка хьежжа пайданагӀа бола боарам оттабе беза комсий бешамашка органически удобренеш тессара.

3 — 5 шера цкъа дулл комсий бешамашка ширдаьнна кхо — тӀанийна лелаеча удобреней системага хьежжа. Комсаш лелаеча моллагӀча районе ширдаьнна кхо тассара боарам оттабеча хана лаьттан хьалаш теркалданза дарган. ГӀум увча лаьттанкарчул шорттагӀа яш органически удобренеш лоабат увча лаьтташка, цудухьа йоачаш дукха хулача чӀоагӀача лаьтташка уж тассара боарам 40 — 60 тоннага, йийхьача лаьтташка — 20 — 30 тоннага дӀакхоачабе богӀа. Йоачаш кӀеэигагӀа хулаш хуле (400 — 450 мм) чӀоагӀача лаьтташка 20—40, йийхьача лаьтташка 20 — 30 тонна тасса еза хӀара гектара тӀа.

Минеральни удобренеш тассара боарамаш комсаш малагӀча гӀулакха лаьрхӀа дӀаегӀай, гаьний дегӀаахара низ меллаб, малагӀча сортах я, лаьттан хьал миштад, йоачаш мел хул а хьожаш увттаде деза.

ХӀанз Нохч-ГӀалгӀайчен комсий бешамашка удобренеш тессара проблема кийчъе йола мара яьяц, цудухьа цун дуккха дешаш бокъонца къоастадаь даланза да. Нохч-ГӀалгӀайчен комсаш тӀайола лаьтташ дукхагӀча даькъе тӀоадал ца тоъаш да. ГуйрА тӀехьаяхача хаеп Ӏан замалахьеп йоачаш хайра хилац. ХӀаьта лаьттанна эшача боарамах 75 процент мара тӀоадал йоацача моттигашка удобренеш чӀоагӀа пайдана я.

Комсий гаьнаш лаьттагӀара хьалъяхалехьа вӀашагӀа а эяь тайсача гӀойленагӀа хургья органически минеральнии удобренеш. Комсаш лаьттах йохкача хана хоарцадьча лаьттан бух тӀа кхоачаргья удобренеш — 20 — 30 сантиметр. Уж пайданагӀа хилийтара, цар хьоанал сихагӀа овлашка кхачийтар духьа лаьтта дукхагӀа дошаде деза. Республикански юртбоахама опытни станцена гучадаьннад, Ркацители яхача комсий сорта, хьувкъам хӀара гектара тӀа 120 килограмм суперфосфат, 90 килограмм азот, иззал кали тессача 1,5 — 2 тонн дукхагӀа лакхлуш хилар. Удобренеех пайда боал хьувкъам лакхбара меттел, ткъоврongaш дикагӀа кхачара а чӀонакаш Ӏай ца талхара а.

Цкъара тохаш дола азот цхьан гектара тӀа 60 килограмми фосфор 120 килограмми хила деза, хӀаьта подкормка еча хана азоти, фосфори, кали — хӀараяр 10 — 20 килограмм йолаш. Цкъа тайса керттера удобренеш 3 шера тоъ.

Комсашта хий дуллача хана удобренеш товса еза, хӀана аьлча лаьттанна тӀоадалца кхоачам хиннача хана лаьттанцара хьоанал алсамъяккха еза. Чудолийташ лаьтта хий диллале хьалххагӀа суперфосфати ширдаьнна кхои тосс, гаьнаш дӀаегӀача хьалхарча бӀаьсти — кхоачам боллаь минеральни удобренеш товс.

Минеральни удобренеш лаьттах кӀоаргагӀа чуяхийтара лелаю ПРВН-2,5А, ПРВН-1,5, ПУН-1,7, МВУ-1, 40М-50 яха машинаши духхьал цу гӀулакха лаьрхӀа дуккха кхыйола приспособленеши.

Геттара тӀаьдача лаьтташка органо-минеральни смесаци минеральни удобренеши тессара а хӀаьта иштта подкормкаш яра а пайда эца могабу «Магарач» яхача ВНИИВиВ-а конструкцегӀа хьаяьча БАВУ яхача марках йолча универсальни аппаратах. Укх тӀеххьарча шерашка тӀа-тӀа шерагӀа юкъейоагӀаш латт удобренеш цхьан хаша ата, кегае, тӀаювтта йиш хулийташ йола тукаш кегаю установкаш.

Комсашта яьча подкормках боккха пайда боал керттера удобрени тессачул тӀехьагӀа, цхьабакъда цул хьалхагӀа йича пайдана яц. Комсий овлашка кхоачаши ца кхоачаши яхаш я подкормкаш. Овлашка кхоачаш йола подкормкаш гаьнашкарча хьалага а, лаьттан хьоанал а, тӀоадалга а хьожаш ю. Массаза а яхар мо, комсашта шозза ю подкормка: хьалхарьяр зиза тохале 10—15 ди хьалха, шоллагӀьяр — комсаш кхача йола ялале. Хьалхара подкормка еча хана азотнии, фосфорнии, калийни удобренеш товс, шоллагӀьяр еча хана — фосфорнии калийнии удобренеш (гектара тӀа серной кисли аммоне 50 — 60 килограмм е аммиачни селитра 35—40 килограмм, суперфосфата 80 — 100 килограмм, калийни туха 50 — 60 килограмм). Шала (гектара тӀа 8—10 тонн) е котама цӀоно (1,5 — 2,5 центнер) тессе хьаьнду лаьтта.

Хий дехкача лаьтташкарча комсашта подкормка еча хана хьалхашка гӀолла даьхача харший бух тӀа цхьатарра ювшаргйолаш товс екъа удобренеш. Хий дилла даьначул тӀехьагӀа харшаш оах лаьттанца тӀоадал дукхагӀа чусоцаяр духьа. Хий ца дехкача комсий бешамашка «Магарач» яхача института конструкцех йолча универсальни аппаратаца, бакаш а оттаь, трубопроводаш а ехка кийчъяьча ПУН-1,7, ПРВН-2,5 яхача машинаща е еза подкормка. Цу хана минеральни удобреней боарамаш хица кегаду (гектара тӀа 4000 литр а йолаш).

Овланга) кхоачийташ подкормка еча хана массаза а микроэлементашцарa тосс бор (гектара тӀа 10 килограмм бура е 6 килограмм борни кислота), марганец (гектара тӀа сернокисли марганца 2 килограмм), цинк (гектара тӀа сернокисли цинка 3 килограмм).

Овланга ца кхоачийташ подкормка яр — хьаьна веществаш эзьча хица комсий гӀана пурх бар. Из болх геттара Ӏуйрийна тхиригӀа бу, хӀаьта сарахьа бича дикагӀа а ба гӀанаш тӀара раствор сиха йокъа ца ялийтара. Овлашка кхоачийташ подкормка еча ханна ю овлашка ца кхоачаш йола подкормка а. Массаза а яхар мо, дизза ю подкормка: гаьнаш болх бе йолаеннaчул тӀехьагӀа шоззеи зиза даккхале хьалхагӀа шоззеи. Овлашка ца кхоача подкормкаш керттера удобренеш чутайсача хин растворашца ю: азотни (0,2 — 0,5 процентни сернокисли аммоне е 0,3 процентни аммиачни селитра раствор), фосфорни (5 —7 процентни суперфосфата раствор), калийни (0,5 — 1,5 процентни хлористи кале раствор).

Овлашка ца кхоачийташ еш йола подкормка бордосски коачалца пурх а беш е мегаргья массазарча тракторий е кара лелаеча опрыскивателий новкъосталца.

Комсаш лелаяра даькъе эггара бехктокхамегӀа гӀулакх да дӀайогӀа материал кхеяр. ДӀаегӀа ткъоврongaш дикагӀа дегӀаяхкийтараи тоаялийтараи царна удобренеш тессанза яргьяц. Керттера удобрени а лаьрхӀа гурахьа 1 гектара тӀа дӀаегӀача ткъоврongaшта суперфосфат теха ширдаьнна кхо тасса могаду 20 — 40 тонн, 120 — 150 килограмм фосфорни кислота а лоархӀаш: хӀаьта бӀаьстан юхьеи аьхкии 3—4-зза е еза подкормка.

Эггара хьалхара подкормка ткъоврongaш дӀайогӀача хана ю — дохкадала доладенна кхо (гектара тӀа 5 — 10 тонн), чукегадаь хий дулл. Аьхки минеральни удобренешца 2 — 3-зза подкормка ю (гектара тӀа 30 — 40 килограмм а йолаш). Ахка юкъедахачул тӀехьагӀа азотни удобренеш товсац. Подкормка еш йола удобренеш хий дуллача ханна товс.

Комсаш лелаечга — дешарца Ӏомадаьи массе оагӀорахьара теркаллеш леладе дезаш дола юрта боахама дакъа.

Шеко яц, СССР керда Конституци тӀаэцарон дерригача халкъа цӀей — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизар — деззарон дегаш айдаь болча дуккха эзараш болча къахьегамхоех латтача «Чеченингушвино» коллективо, партеи правительстван еча йоакхонна жоп а луш, иттлагӀча пятилетка кхоалагӀча шера шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шийн деррига низаши уйлеи тӀайохийтаргхиларах.

С. МУТАЛИЕВ,
«Чеченингушвино» яхача производственно-совхозни объединене агроном.

ИРАЗ ДАХЬА ЗАКОН

ШИ ДУНЕ — ШИ ВАХАР

Дуне тIа эггара хьалхара социалистически мохк хьахиннача шера денз дIайоласннай советски унахцIено лораяра система истори а. В. И. Ленина, ше къаьстта чIоагIа терко еш хиннай советски наьха унахцIено лораяра дешашта. Вай паччахьалкхе когаш тIа отташ лаьттача халача шерашка цо кулг яздаьд унахцIено лораяра дешашта хетадаьча 100 совгIича декрета.

Партеи правительстваи советски халкъа, цун хьаштий хаддаза еча йоакхон къаьгга дола тешал да юбилейни шера тIанйца СССР керда Конституци. Доккха социальни маIан долаш я Конституце тIара СССР гражданий шоай унахцIено лорае бокъо хилар дIачIоагIдеш йола 42-гIа статья.

Вай мехка халкъа унахцIено лораяр Сийлахь-боккхача Октябра идеяш вахара низ болаш хилара долча дукххача тешалех цаI да. Вайна бIаргагуш теша хала долча тайпара доккхий толамаш даьхад унахцIено лораяро еррига къаман республикашка. Царех дуккхачар лораши больницашка дарба дара моттигаши хилара даькъе шоайла тIехьайитай дегIаяьхка капиталистически паччахьалкхенаш.

Советий мехка къахьегамхой унахцIено лораяра еча йоакхон дика масал да вай республика. 1913-ча шера Нохч-ГIалгIайчене берригаш дIалаьрхIача 21 лор мара вацар. Вешта аьлча, 20 эзар гаргга болча наха цхьа лор мара кхачацар. Советий Iаьдала шерашка больницашца Iалашбар вайцига 15-зза лакхденнад, хIаьта тайп-тайпарча специальностах болча лорашца Iалашбар 35-зза дукхагIа хиннад. Берригаш дIалаьрхIача республика къахьегамхой унахцIено лораеш ва 15 эзар совгIа медицински болхло.

Медицински гIулакх дара дикал лакхъяра хьакъехьа де дезарех эггара лоархIамерча хIамаех цаI да дарбан-профилактически учреждений материально-технически база чIоагIъяр. Цу даькъе дечун корта болаш хIама да тха мехкдаьттахой городе хьалъеш латта 320 сага лаьрхIа больнични комплекс. Цо торо лургья № 1 йолча центральни горбольница кердача дарбан - диагностически оборудованеца, аппаратураца Iалашъе. Иштта теркам тIабохийтаргба лорийн юкъерча медицински болхлойн квалификаци лакхъяра. Цу дерригне дика гIо дергда бахача наха дарба дикагIа дара, хронически лазараш хьалхxe а гучалахора, дукххача наьха унахцIенонга профилактически хьожилга вIаштIехьдакккхара я эшаш хилча, кхычарел хьалхагIа промышленни болхлошта а еш, диспансеризаци яра а, кхалкаьхен берийн унахцIено лораелга дIахо тоадара.

Къахьегача наьха уж еррига социальни бокъонаш ма-ярра закона наькъаца дIачIоагIъяьй СССР кердача Конституце. Керттерча Закона хIара статья чулоацамо, цун проект ювцача дерригача халкъо дакъа лацаро дуненга дIахьекхар вай строя демократизм, цу документо къахьегача наха бIаьшерашка сатийсараш шийна чулаьцалга бакъдир.

Социалистически обществе деррига а наьха иразе вахар хьакхоллара тIадерзадаь да. Укхазара хьадоагIа вай мехкара унахцIено лораяра система капиталистически мехкашка ярел овлангара эргаш хилар, укхазара хьадоагIа советски лорашен капитала мехкашкарча лорашен шоай декхараш бе-бе лоархIилга а.

Шн шуи ворхI бутти баькхар аз доазол дехьарча командировке — Йеменски Iарбий Республике республикански госпитале консультаци еш вола лор-терапевт волаш. Вай Даьхен гаьна уллача мехка тхоай интернациональни декхар кхоачашдеча тхона; советски лорашта, чIоагIа хала дар дарба дара кхоачам хиллал ахча дий шуга, яхаш, унахошка хаттараш де.

Капитало доал деча мехкашка лорий дарбах а молхаех а геттара дукха ахча тела деза. Маьха деза да анализаш миштай хьожилга, рентген доаккхилга. Цунга хьежжа унахочун бохча сома хиларах тийша да цун лазара овла хьалахар а цун дарба дар а. Цхьаккха сага вIалла бала бац унахочо шийга ахча ца хиларах хала Iазап озар яхаш. Из да-кх ше морг кхы яц яхаш хестаеча капиталистически мехкашкарча «демократе» ше ма-дарра дола юхь-сибат. Ераш я-кх «сага бокъонаш»: хьога ахча дале — дарба дергда хьона, нагахьа санна долаш веце — хьакхийттача лазаро венна дIаваллалца дIа ца хецаш хьерчавергва хьо.

Мел хала хулар тхона, советски медикашта, Iа шоашта хьаязъяь молхаш эцара а доагIаш дола дарба дара а даха са доацаш дIаболха е носилкаш тIа бехка гаргарча наха дIахьош бола унахой бIаргабейча.

Ханахьа дицлургдоацаш дег чу дийшад сона доазол дехьарча командировке волаш тайп-тайпарча мехкашкарча специалисташца сай хинна вIашагIкхетараш. Вай мехка дарба дела мах тела ца безаш долга шоашта дIахайча цар цецбовларо, цар деш хиннача хаттараша вай Сийлахь-йоккхача Даьхенах айса деча доккхало дог хьалдузар. Цунца цхьана уйла е волар: ма сиха дIаIам вай дикачунга, вай аьттув боаккхачунга. Мах бала ца безаш моллагIча сага шийна дарба дайта йиш хилар, маьха дарегIа йола чуIе паччахьалкхен квартираш, санаторешкеи салаIара цIеношкеи путевкаш ийе бокъо хилар, дукха кхыдола дикадараш вай вахаре мугIарера хIамаш а хинна дIаэтта дукха ха я. ХIаьта цу дерригех хьогаш бах капиталистически мехкашкара къахьегамхой. Цу мехкий халагIча социальни доакъазалех цаI а хинна дIаэттад кисанга хьежжа мара къахьегамхой шоашта дарба дайта йиш ца хилар.

1976-ча шера январь бетта мехка конгрессага «Мехкарча хьалах» яха каьхат дохьийташ цу хана США президент хиннача Д. Форда йоахар: «Халача лазара дарба дара дукъ теххаде могаргдараш дукха бац вай обществе, хIаьта федеральни правительствана 215 миллион волча американца дизза медицински гIулакх делга вIаштIехьдаккха магац». Цхьабакъда шоай мехка иштта этта хьалаш дале а, тахан дерригача дунен адамий вахара кхерам тIатувса керда герз — нейтронни бомба арахецара камаьршша ахча хьахийцад американски конгрессо. ТIаккха мехка цхьайолча городашка социальни Iалашон хьакъоастадаь ахча кIезига хилар бахьан долаш больницаш, амбулатореш дIакъувлаш латт...

ХIаьта цу юкъа вай мехко тIанйцад эггара гуманни дола вахара керттера Закон, чакхдоахаш латт кхыдола беркате гIулакхаш.

А. ХАМПИЕВ,
г. МагIалбекерча № 1 йолча центральни больница керттера лор.

Пятилетка
хьалхалаттараш

СИЙЛЕ ЙОАХАШ

Советски эскаро фашистски Германи эшаяь, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом чакхбаьнна пхелагIа шу дар. Бирсача тIема шерашка гитлеровцаша бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабеш доаллар советски халкъ. Хала воаллар Iадий. ВорхI бер, дан нанеи, нйс дезалхо вар цо кхоабаш. Бераш кагий дар, шин ноанал ма-хулла дикагIа царга дIакхачийта гIерташ, сатем боацаш хьувзар берий нача.

Из дика кхетадора Марема. Цхьан сарахьа наьнаца дагаяла чудессар кхелетача йоIа. Ше дувцар даьна ца хазар дезаш, шорттига аьлар цо:

— Нани, балха яха безам ба са...

— Iа фу дувц? Фу болх бергба Iа? Из фуд хьона дагадехар?

ШорттагIа, шорттагIа, нани. Вотена хIанз вай къамаьл хазар лацар сона.

Мича балха яха безам ба хьа? ХIанз укх деношка мара 16 шу а мича даьннад хьа? йоIа бIарг тIера ца боккхаш йоахар нанас.

Ондадоалаш доагIача шин бераша кIезига-дукха гIо — новкъостал деш, шоай цIендаьна атто хилар чIоагIа дика хете а, наьна дог «гарт», «гартъ» яхаш детталора, Марема балха гIолга хьоахадаь.

«Фу хургда теш?», «Даьна фу хетаргда теш?» масагI дар уж даганхараш...

— Цкъа хьа даьца дувца деза йийг хьо балха яхара гIулакх, — аьлар нанас.

ЦIаьхха даьга из дийцача, цо ше балха гIолга ца могадар кхераш яр Марем.

— Нани, цкъа фабрике яха се дIаэцаргйий хьожаргья со, мегаргдале. Нагахьа санна со дIаэцаш хуле, дувцаргда вай из вотеца.

— Хьанца яха йоал хьо?

— Сол цхьа шу мара йоккхагIа йоацаш, — вай доалахой йийг, Тамара я цига болх беш. Цунца дийцад аз.

Февраль бетта Iана шийла ди дар. БIарг хьаллакха хана долаш лакхваш дерз, дегIаIа чакхбувлаш санна хетийташ, къилбаседенгахьара хьекхаш шийла мух бар Марем шоай цIагIара араьлча. Улица наькъашка цхьацца моттигашка латташ дар, хьекхача дарзагIа Iайна, цIеной лакхал лай гувкаш.

Ше яхача города Целиноградера кхы моттигаш яйна, йовзаш еце а баракъаш тега фабрика мичай ховш яр Марем! Школе деша ягIача хана а цу оагIорахьа яха ший гIулакх ца хилча а, цунах бIаргтохар дезаш, маха баккхара тIера йолаш кхуви латтар из.

Кадрай отдела начальник чуволча цIагIа бехказа яха, шорттига ний йийла дIачуьялар, Кавказа къамех йолга, бахача хьатара бесагI а ха тоам болаш йола гIалгIай къона йоI.

Шоай цхьацца гIулакхашта вена массеха саг вар цIагIа. Ший аргIагIа начальника тIакхаьчача кога мIарагаре даьнна керте кхоачаш «зув»-дера Марема. Шийла хьацар тIатехар. ДIаала дош корадагIацар.

— Юха ма увзале... Хьаала Iайха дена гIулакх? — йоахар Марема даьл а дикка воккхагIа хила тоам болаш, хоза тесса кIай корта болча начальника.

— Со-м шун фабрике балха я безам болаш енар...

— Масса шу да хьа?

— Аькха дулхара, дегIа хьарчаьно йола Марем, цун йолча ханал а зIамагIа хийтар начальника.

— Са 16 шу диза тахан кхоалагIа ди да... Ший из хаяларах доккхал деш хилар къайла дахьа ца гIерташ, — аьлар Марема.

Борд - бордагIа велакъежар начальник.

— Дика да йоI. Тхона болхлой чIоагIа эшаш ба. Хьай паспорт, заявлени, дорий справка яхьаш йола хьо. Юхьанца ученикалла хьаэцаргья оаха хьо, — начальника аьлча дог гIоздоалаш бIарг сийрда баьлар Марема.

Дунен да ше йолаш санна хеташ, фабрикера бейбаь ког ловзаш цIайодаш шийла хетацар цунна тIа-тIа михьара бувлаш сибарегIара хьекха бирса мух.

Ший бераша чIоагIа тIера вола да, царна юкъе а хьамсарагIа хетача йоIо хержача балха говзала раьза хилар.

Ученикалла болх беш цхьа бутт баккха а безанзар Марема. Фабрика кулгалхошта, коллективана кастта езаелар из.

Котиев БаьтарбикагIа маьрел деш, ший вахар цунца дийзар Марема.

Грозненски швейно - производственни объединене езаш тIанйцар шин низ, хьинар ца ходеш из хилар дукххаза а белгалдаьха къахьегама книжка бе доаллаш ена барзкъаш тегархо — гIалгIа.

Тахан вайгарча ханах космически зама оал. МоллагIа кердадар чехкка гаьнна дIахазийта, къахьегама турпалхой дIабовзийта низ кхоачаш я радио, телевидени, газеташ.

Москвера, Еррихсоюзни радио «кердача хоамашта ладувгIаш. Укх очерка автора хезар Нохч - ГIалгIай АССР-а Грозненски швейно - производственни объединене гIоръяьнна къахьегаш, ший балха декхараш сийленца кхоачашдеш болхло я, дукхача берий нана, швея - мотористка Котиева Марем, яхаш баь хоам.

Города Грозне Первомайски улицагIа йолча объединене йиъ-лагIча цехе ваха вийзар.

Айса дихьа гIулакх лоацца дийцар аз мастерга Забиякина Антонина Григорьевнага.

Лакхача дегIара, чIоагIа безаме йола ханна нийсъенна эрсий кхалсаг дагахь раьза хинна дувца йолаелар:

— БархI шу совгIа ха я оаха цхьана болх бу. Цунах доахка эздий гIулакхаш, цун хьинар, денал дийца ярг а яц. Хьаеха аз Марем? — аьлар цо.

ОЧЕРК

Айса язъергйолча очерка турпалхо бIаргаяйна йовзаш вац со. Хетарехьа Маремал дикагIа Iа дувцаргда, Антонина Григорьевна. Аз бена никъ дикагIа хилара хье раьза яле, цунах хьайна ховр дувцар дехар да са.

— Со духьал яц... Марем хIанз болх беш я 1979-ча шера март бетта чотах. Нагахьа ди дIададахдац цаI ах а кхы дукхагIа а балха норма цо кхоачаш ца еш. Из коммунистически къахьегама ударник я. Марема къахьегам белгалбоаккхаш тийнна цун наькха тIа лепаш я «За трудовое отличие» яха медаль, социалистически яхье хьалхле яхарах тийнна значокаш. Маремага дIакхаьчар, цо хьадеш дар тешаме да, тха беррига а болх дика бовзаш я из. МоллагIа а болхло отпусках йоде, е цамогаш хуле цун метта дIа а этта из болх дика кхоачашбе ховш я. «Дошо кулгаш дола Марем оал цох тха цехе. Да а да из иштта. Бокъонца йола хьехамча я из. Цо хьехаш, цо хьалха доахаш, хьабаьхка Петрова Наташа, Шамилева Макка, Хамидова Жана, Цукаева Сацийта хIанз тха цехе а объединене а хьалхалаттарех болхлой хинна дIаэттаб. Цхьан дешаца аьлча Марема хац «могаргдац», «ховргдац», «дергдац» яхилга фуд. Сагах дахка дезаш мелдола деррига а дика гIулакхаш шийца долаш йола тха швея-мотористка ялх бера дика нана а я, — аьнна ший къамаьл чакх а доалийташ «фу дувцаргда аз кхы?» Iа даьча хаттарашта жоп дала кийча я со, — аьлар мастера Антонина Григорьевнас.

Къахьегама турпалхо йовзар, цун балха моттиг бIаргаго лайре сона.

Электроламапаша сийрдаькхача йоккхача зале, бIаьхача шин мугIарагIа латтача электромашинашца барзкъаш тегаш багIар мехкарий, ханна нийсбенна кхалнах. Цуча доаллача татагIа, чIоагIа йист ца хилча хозаргдацар вIаший дувцар. Лалла латташ мастер а йолаш дикка ха яьккхар аз сихбенна шоай болх беш боахкача болхлошка хьежаш латташ. Цхьан мугIарагIа багIараша юкъе ягIача, хьатаро хоза бос болча, ханна нийсъеннача кхалсага тIаухаш, цунна шоай болх гойташ цхьацца хеттаж бар мехкарий. Чехкка, безаме цо хьалхадаьккхачоа раьза хулаш дIагIойя шоай болх дIахо бора цар. Бакъда ювцарах йовза, пятилетка кхаь шерей кхаь беттен программе шин шера кхоачашъяьр из хургья аьнна тешалацар со.

— Турпалхо хьаехар ловш, аз бIарга са йича, «Марем, массехк минута тхо долча хьатIаяя мукъа йий хьо?» чIоагIача оазаца мастера аьлча, кадай гIетта тхона тIаенар, са бIаргтIаэтта хинна, шин новкъосташа хаттараш деш хиннар яр.

Юстарча цIагIа даха къамаьлаш деш тхо дагIаш дийцар Марема, шийца болх беш бархI шера Социалистически Къахьегама ТурпIалхо Ушакова Мария Павловна хинна хилар.

— Дукха езаш новкъост а яр са, йоккха доттагIа яр. Мария Павловна ший ханага хьежжа, укх шера сай доттагIа пенсе яхар дикка Iаткъаш новкъа хилар сона, — яхаш дувцар Котиевас.

—Марем, хьа къахьегама толамех, хьох доахкача эздийча гIулакхех тхона дийцад. Иштта хезад ялх бера нана хьо хилара. Царех Iа кIеззига дувцар лоvра тхона.

КIадж яха ела а енна, цу хаттара ше жоп далале Марема аьлар:

— Нанас фу дувцаргда берех? Ший бераш дукха ца дезаш уж дикагIа мел хила дика ца хеташ нана мича хургья. Бакъдар аьлча садараш-м хIанз аттача доалаш доагIа. ЙоккхагIа йола Тамара Нохч-ГIалгIай Пачхаьалкхен университет йисте а яьккха, ЖIайрахьа школе завуч а йолаш болх беш я. ШоллагIа вола Мухьмад городе Орджоникидзе юртбоахама институте кхоалагIча курсе ва. Вож бераш а 10-ча, 7-ча, 4-ча, эггара зIамагIа йола Зарема цхьолагIча классашка дешаш ба.

Маремага айса даь хаттарашн цо тийнна жопаши дош ца хувцаш язде соцадир аз дукха дIаьхо доацаш хинна тхоай къамаьл чакхдаьлча.

Хаттар: Мишта вIаштIехьдоал хьа, ялх бера наьна, хIара сменах цаI ах балха норма кхоачашъе, берашка дика дешийта, дукхача дезале цIен-ноанал де.

Жоп: Тха цIен зIамига а вокхха а дезалхо шоай мича хана, фу де деза ховш а из дизза нийса кхоачашдеш а ва. Тика тIа вахар, цIа цхьалха даккхар, масса да уж цIагIа де дезараш... Бакъда шоай декхараш тIехьа ца тетташ кхоачашделга, урокаш елга данза дергдоацилга а ховш, уж кхоачашдеш ба тха дезал, е са а е цар даь а хьалха даха а ца дезаш.

ХIаьта сай балха тIа цхьа минут зехьа ца йойтар керттера лерхIаш хьаенай со. ХIанз оаха дераш маIача наьха зипа барзкъаш да. Сай де дезар тIехьагIа дергдар ца оалаш, из юстара ца доахаш болх белга оамал а хинна дIаэттай са.

Хаттар: Хьай балха фу лерхIаш я хьо?

Жоп: ХIанз со болх беш я 1979-ча шера март бетта чотах. Пхе шера план, кхаь шера кхоачашъе лерхI аз. Вайна магарра из декхар кхоачашдулургхиларах шеко йолаш а яц со.

Хаттар: Марем, таханарча вай вахаре эггара чIоагIагIа хьона хилар ловш дар фуд?

Жоп: Сона а, хетарехьа берий наиа мел йолчуна а дерригача дунен чу хьаьнал къахьегаш мел болча наха а ловш дар тIом ца хилар, адамаш маьрша дахар да.

Хаттар: Фуд хьай яхарах хьо йоккхий ер, хьа дог хьестар, самукъадоаккхар?

Жоп: Вай Советски мехка яхаш хиларах доккхал ду аз. Са дог хьестар вай СССР керда Конституци я. Са сакъердалур цу исторически документо енна йоккхий бокъонаш я.

ТIа-тIа сийле йоахаш, низ, хьинар ца эшалуш, тIехьено дог гIоздоахаш, маьрша яхийла хьо, къахьегама турпалхо Котиева Марем!

И. ВЕДЗИЖЕВ.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тIанйца шу дузача денга кхоачашъяра Горячеводски бурувдеттараша дIадоладаь дика гIулакх хьаллаьцача Грозненски экспериментально-механически завода болхлоша тIа-тIа шоай къахьегама толамаш тоадеш къахьег укх шера. Цхьа ди дIадахийтац шоай норма дикка тIеххкоачаш ца еш.

Дика къахьегама толамаш доахаш белгалдаьккхар цар пятилетка хьалхара шн шуи юбилейни шуи. Продукци маьхала яккхара пятилетка хьалхарча шин шера план соахка диъ-лагIча ноябре кхоачаш а яь, планал совгIа цар маьхала яьккхар бIаьш эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. ХIанз март бетта чотах продукци маьхала йоаккхаш ба уж. Продукци маьхала яккхара юбилейни шера план а 23 декабре кхоачашъйир завода коллективо. Планал совгIа встречни плана чотах по маьхала яьккхар 97 эзар сом мах бола товарни продукци. 1976 шера маьхала яьккхачул 6,6 процент дукхагIа продукци маьхала яьккхар завода болхлоша соахка.

Къахьегама овсарле лакхъяра юбилейни шера план 100,8 процент кхоачаш а еш, цул хьалхарча шера хинначул 5,1 процент лакхйир из. Цун чотах кийчъяьй планал совгIа ара мел хийца продукци.

Иштта къахьегача предприяте коллективе дукха болхлой ба пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал дукха хьалха кхоачаш а яь, укх шера шоллагIча квартала календарагIа къахьегаш. Царех ба сборщикаш Южаков Александр Андреевич, Заика, Николай Николаевич, Логвинов Григорий Алексеевич, Козенков Юрий Александрович, кхы дукха бараш а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъяра тIаийцача декхарашка хьожаш ба сборщикаш Ю. А. Козенков, Г. А. Логвинов, Н. Н. Заика, А. А. Южаков.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТЕШАМЕ ТОАЮ ТЕХНИКА

БIаьсти кхашка дергдола балхаш дика вIаштIехьдаьха чакхдоахилга Iан замалахьа юрта боахама техника ший хашахьа тоярах, кийчъярах тийша да. Из гIулакх дика кхетаду Шалински района «Джалка» совхоза механически мастерске болхлоша, механизатораша. Цудухьа техника ма - могга сихагIа тоае йиш хулийт еррига торонаш оваргIъяьха низ. хьинар кхо ца деш къахьегаш а ба хIанз. Из гуш да мехмастерске помещене дIачувоаллаш аьрдехьа хьалтеха доаллача хьожхамий улга тIа хьежача а. Со цу боахаме хиннача дийнахьа даьча йоазано хьахьокх укхаза къахьегача 21-нех ший балха норма кхоачаш ца еш цхьаь - цаI воашилга. ХIаьта моториста Абуязидов Мусас — 146 процент, аьшка пхьаро Арсамиков Музус — 145, токара Успанов Заурбека — 144, сварщика Ясаева Дадала 145 процент кхоачашъяь хиннаяр хьалхарча дийнахьа шоай балха нормаш.

Гурахьен Iайн планагIа 27 трактор тоае езаш я цу боахаме. Царех 11 дIаяхача йиъ-лагIчен 16 укх хьалхарчен кварталашка. Цхьабакъда Шелковской района механизатораша республика беррига юртбоахама техника тоерашка баь тIахьехам бувцаш хиннача собране шоай торонаш лаьрхIа а лаьрхIа совхоза мехмастерске болхлоша, механизатораша дош делар йиъ-лагIча квартале 15 трактор тоа а еш боахама еррига техника 23 феврале кийчон мугIаре дIаоттае.

Во вIаштIехьдаьхадац укхаза наьха балха хьалаш. ЙIайха, паргIата, сийрда я еррига ча цехашка. Берригача болхлошта тIадувхаш спецбарзкъаш да. Токарашта, слесарашта гатагIа яь спецовкаш, брезентах я костюмаш тел хIаьта болх унахцIенонна зе деш боландаь аьшка пхьараштеи сварщикаштеи цул совгIа мала шура а лу.

Лувча безам болчоа котельне душ, йIайха Iи латташ цIа да.

Делкъийга хIама яа гаьна йоацаш йолча столове болх механизатораш. ХIаьта шоашца цIагIара кхача бахьаш баьхкараша хIама яара мастерске лаьрххIа хьакъоастаяь моттиг я.

Мукъа йолча хана ЦIеча уголоке шахматех, шашкех, доминох ловза, газеташ, журналаш деша йиш йолаш ба техника тоаеш боахка нах, бакъда. мукъа йолча ханах а бизза пайда эца гIерт тракторяш тоаеш боахкараш, — йоах мехмастерске заведующе Кадацкий Иван Федоровича.

Цу тайпара ха зехьа ца йоаеш овсаре болх беш хIанзле 16 трактор тоаьй мехмастерске къахьегамхоша. Дега тоам беш хIама да техника мел дика тоаьй хьожача комиссе цар лакха мах баь хилар.

Дукха ба мастерске балха говзал дика Iомаяь йоккха опыт йола нах. Уж ба лакхе цIераш яьхачарел токарь Абуязидов Асланбек, автомобилий двигателаш тоаю слесарь Тупчиев Гилани вулканизаторщик Идерзаев Насрудн. топливни насосаш тоаю слесарь Юсупов Мовлди, кхыбараш. КIезига яц цар говзача кулгаша керда хьаю, хIаьта тишъеннчул тIехьагIа ресторвраци а еш меттаувттаю оатхалаш.

Къаьстта дика тешал деш дувц 1959 шера денз цу совхоза мастерске болх беш хьавоагIача И. Ф. Кадацке къонача Абуязидов Асланбеках, пенсе воллаше а хIанз а къахьегача Арсамиков Музух, Тупчиев Гиланех.

Масала, Абуязидов Асланбек. ДикагIъяр Iалашъе карагIдаргдоацилга ховш лоаттаеча къаьнача, 1959 шера арахийцача станока новкъосталца цо хьаю керда оатхалаш, заводе хьаяьчарех къоастае йиш йоацаш хул.

ХIаьта Тупчиев Гилани. «Сельхозтехника» Аргунерча объединене тоадаьд аьнна боахаме хьадахьача автомобилий моторех кIезьгагIа дале 5 дакъа юха тоаду цо. ХIаьта цун кулга кхийтта мотор тешаме болх беш а хул.

Боккха теркам тIабохийт партеи правительстван юрта боахаме керда специалисташ хьалкхебара. «Юртбоахама техникаш эффективно пайда эцара, из лораелга лакхдара, колхозаши совхозаши механизаторий кадрашца Iалашъяра а юрта боахаме уж дIачIоагIбалийтара а де дезарех» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамо дIадехараш кхоачашдеш механизатораш Iомабу курсаш вIашагIъеххкай боахаме. ХIанз цу курсашка ух 24 саг.

Йоккха балха опыт йолаш ба курсашка хьеха нах. Уж ба: совхоза керттера инженер Ахмадов Увайс, Кадацкий Иван Федорович, техника кхерамзлен инженер Солтаматов Йокъап, механик Висиптаев Рамзан, керттера экономист Исламов Эду, кхыбараш.

— Техникаш из тоаеш дуккагIа кулгаш дийттача дикагIа Iомаергья курсашка дешаш болчар шоаш хержа професси, — йоах Кадацкий Иван Федоровича.

Белгалдаккханза далац кхы а цхьа хIама. Шн шу халха биъ бетта мара дешацар курсашка, хIаьта 1976 шера гурахьа денз ялх бетта деш. Цу гIулакхо йиш хулийт наха шоаш хержа професси кIоаргагIа Iомае. Из хьахьокх соахка бIаьсти курсаш чакхъяьхача къонача механизатораша бегча балхо а.

— Кхаь - диъ шера болх баьчул тIехьагIа тракторий цхьацца система вIашагI а яьккха бакъахьа вIашагIйола ца ховш дукха механизатораш нийслу. ХIаьта соахка мара курсаш чакх ца яьхача Адамов ГIезмохьмада дика бовз из болх, цул совгIа трактора мотора оазага ладийгIача кхоачам хул цун еха оатхал белгалъяккха, — йоах Адамовах Ахмадов Увайса.

ХIанз курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа экзаменаш Калиновски профтехучилища хьехархошка дIалу къонача механизатораша. Цу гIулакхо дикка айбаьб курсашка хьехача наьха бехктоккхам. ТIехьагIа шоаш Iомабечара юхь Iаьржа ца оттабар духьа дешархошта махулла дикагIа знанеш яла йиш хулийтача торонех бизза пайда эцаш болх бу хьехархоша.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЯЛАТ ЛОРАДАРА

Ялат дIанйду паччахьалкхен пункт. Укхаза эшача тхов тоабаь, кIира теха дика кийчъяьча складашка дIаоттадаь латт республика юрта боахама болхлоша диззача шера низ кхо ца беш кхедаь ялат. Низ болча вентилятораша феца боарамагIа температура лоаттаю ялат долча складашка. Лоацца аьлча ялат ца талхийташ лоаттадара шоай низ дIакхоача хьалаш вIаштIехьдаьхад цу пункта къахьегамхоша. ХIаьта а иштта дика кийчо йоллаше а цу пунктера «Ялат воча хьале да!» аьнна хоам беча, тамаш йиц ялата продукташ лораяра йолча Нохч - ГIалгIай экспедице. Кхетаду ялат ца талхийташ лоаттадара эша деррига кхоачамаш Iалашдича а ялата зе ду садоахка хIамаш цхьайолча хана складашка чакхъювлилга, цига ебилга а.

Из тайпа хоам беча керттера дарда ма-хулла сихагIа ялат кIалхардаккхар. Ялат дIаэпача пункте виъ сагах латта ялата продукташ лораяра йолча экспедицера отряд йода. Эггара хьалха дезинфекци е складаш кийчъяра деккарийла бу цар пункта болхлой. Фо складашкара ма-хулла кIезигагIа араухаргдола хьалаш вIаштIехьдаха дезаш ба уж, корашта, наIараштa герметизаци а еш. Цул совгIа дезинсекци е йолаергхиларах хоам бе беза лорий пункте, милице, цIи йозеча охрана болхлошка. МалагIча гIулакха? Ялата зе деча садоахкача хIамашта духьала къовсам лоаттабеш бромисти метнол яхача токсични газаца обработка ю. Из газ моллагIча садоаллача хIаман унахцIенонна кхераме я.

Ялат дIанйдеча пункта болхлоша складаш кийчъеча юкъа экспедице отряда начальника балха план оттаю. Деррига а тIем тIа санна да. Тхона хьалхашка моастагIа ва, из эшавар тха декхар да. Цудухьа отрядера хIаравар оттаьча плана хIара пункт цIенхаштта кхоачашъеш болх бе безаш ва, ледарло — укхаза ла йиш йоаца хIама да. МоллагIча гIалато доккха хатар далийта мег. Из бахьан долаш болх дIаболабалехьа хIаране декхар дIахойташ инструктаж ю, противогазашка хьож отряда начальник.

Складашка болх сихеи цхьабарт болаши чакхбоаккх. Къамаьл кулгий повкъосталца ду. Цу тайпара хабар дувцилга дика Iомадаьд болхлоша. Планага хьежжа де дезар а деш, аргI-аргIагIа арабувл хIара складера нах. ТIеххьара начальник аравоал, помещене наIараштa тешшаме герметизаци а еш.

Дезинсекци яьча складагара 50 метр дIахобаьлча мара Iояхац юхь тIара противогазаш. Цигга, склада юха ваха кхераме хиларах хоам беш белгалонаш увттаю.

Дезинсекци яьчул тIехьагIа ялх ди даьлча мара йиш яц складе чуваха а цига латтача ялатах пайда эца а.

ХIанз укхаза бийца болх керттерчарех цаI мара бац. Цул совгIа кхы а дукха гIулакхаш чакхдоах оаха зе деча хIамаех ялат кIалхардоаккхаш. Масала, 10 градусал кIезигагIа йIовхал йолаш ха эттача дезинсекци еш ду балхаш юхасоцаду — уж эшац тIаккха. Цу ханна гучавоал ялата кхы а цхьа моастагIа — цицхолгаши дехкийи. Царца къовсам лоаттабеш дохьаш а техе тайп-тайпарча моттигашка ялат дулл.

БIаьсти тIакхаьчача экспедице начальника Ш. Ш. Шамсуева ялата продуктай Нохч-ГIалгIай производственни управленеца цхьана керда ялат тIаэца технически база вIаштIехьъяьккхара лаьрххIа план оттаю. Цу планага хьежжа тха экспедици декхарийла я складий яьссача помещенешта профилактика еш газашца обработка е. Иштта балхаш ду оаха диззача шера.

Нохч - ГIалгIай республикаи Дагестанаи гIулакх ду тха экспедице. Ялата зе деча садоахкача хIамашта духьала къовсам лоаттабеча хана эша дикагIйола средствaш я экспедице кара. ЛаьрххIа Iомабаьча специалисташа сихеи тешамеи ду шоаш хьадер.

Вай республика кхыча коллективаша санна юбилейни шера лакха социалистически декхараш тIанйцадар ялата продукташ лораяра йолча Нохч-ГIалгIай экспедице а. Уж хана хьалха кхоачашдир.

Тха балха новкъарле еш цхьацца кхоачамбоацараш а нийслу. Царех цаI да дезинсекци яра ший ханнахьа складий помещенеш кийч ца яр. Масала, телефон а техе, «Ялат довш латт!» аьле оарц доаккх ялат дIаэцача пунктера. Цига даккхаьчача телефон тохалехьа де дезар данза нийслу. Цхьайолча хана ди даккха дезаш хул пункте цар кулгалхоша складаш дезинсекци е кийчъярга хьежаш. ХIаьта цу юкъа мел ялат дов цу пункте меттел тхога хьежаш багIача кхыча пункташка?! Цу гIулакхо доккха зе ду паччахьалкхенна. Из кхетаде деза шоашкара цу тайпара гIалаташ дувлийтачар.

Дезинсекци еш болх баьчул тIехьагIа душа кIал ца лийчача далац. ХIаьта а оаха гIулакх деча дукхагIйолча пункташка душаш яц. Уж кхоачамбоацараш лоацача хана дIадаха хьажа беза ялат дIанйдеча пунктай кулгалхой.

А. КУЗЬМИН,
ялат лорадеча экспедице Грозненски отряда дезинфектор.

БIубенна къахьег

Дикача технико-экономически хьокхамашца накъадаьккхар, юбилейни шу бурув тохара балхаш деча Грозненски управлене коллективо.

Бурув тохара шера программа дикка тIеххкоачаш а еш, шера 26166 метр бурув техад управлене Цох планал совгIа техар цхьа эзар метр гаргга а долаш. 10 процент лакхъеннай къахьегама овсарле. Бурув тохарга дIабода мах лоархIам а беш тайп-тайпара материалаш кхомбеш дIаахийтарах 500 эзар сомал дукхагIа пайда баьб. Еррихсоюзни социалистически яхье доккхий толамаш дахара юбилейни шера массехказа республикански сийлен Улга тIа дIаязъяьй управлене коллектив.

Уж толамаш доахача творчески хьинаре къахьегарца онда дакъа лаьцад коммунисташ Мельников, Дядюченко, Тайсаев керте латтача бурув деттача бригадаша, кхыча коллективаша.

Социалистически яхье дика йоалаш къахьег сменни мастераша В. Федорова, Р. Джаутханова, А. Темирсултанова, И. Дилева, дукха кхычар.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

Доазол дехьара

Остров Зеленого Мыса Республика.
СУРТА ТIА: къона нана.

Г. АЛЕКСЕЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАЧА САГА ДУХЬА

Сихха дегIаухаши модернизаци еши даьккхача укх тIеххьарча ворхI шера шиий потенциал шозза йоккха яь экономика йолча халкъа Польша тахан кхоачашду керттера кхо декхар — халкъа эша товараш наьха санна дукхагIа хьаделга, продовольственни база чIоагIа дегIайоалаелга, чуIе цIенош хьалдара темпаш халданза лакхъелга. Духхьал цу лостамашта керттера уйла тIаяхийтай 1975 шера декабре хиннача ПОРП VII съезда решенешка.

Карарча пятилетка шин шера итогашкеи съезда директиваш дIахо кхоачашъяра планашкеи хьожаргья январе хургйола II ерригпольски партийни конференци.

ПОРП-а отчетно - хоржамий кампани йолча хаина дIайолаеннай цу форума еш йола кийчо. Из а вож а шаккхе йолаеннача юкъагIа белгальхар 1977 шера эшача хIамашца къахьегамхой биззагIа Iалашбара йолаьча боахама маневра юххьанцаьча дикача итогаша. Масала, хувцаеннай дIадолачун структура, доккхагIа хиинад халкъа эша товараш дукхагIа арахецарга, юртбоахама продукци дукхагIа яккхаргеи чуIе цIеноиш дукхагIа хьалдаргеи дIадода къаман дохода дакъа. Низийи средствайи уж хувцамаш 1978 шера а дергда.

Из дииза дарг ца хилар хьалхадоах эггара хьалхарча аргIанна укх тIеххьарча шерашка къахьегамхой ахчац доходаш халланза лакхлуш хиларахо. Цхьан дезалхочоа лоархIаш кхы а йиъ процент лакхъяла езаш я уж 1978 шера. Халкъа Польша истори хьадоладелча эггара лакхагIа бола бахача наьха доходийи хIамаш ийе чиз кхачарен боарам, кхетадеш ма-дарра, рынок дуккхачеи дикачеи потребительски товарех хьалйизара тIаерзаьяча мероприятей программа тIа теркалбеш ба.

1978 шера уж товараш хьатIалоаттадареи бахача наха эша гIулакхаш дареи боарам 12 процент совгIа лакхлургба, вешта аьлча дукхагIа хулаш йолча бахача наьха доходий темпаел а хIаьта ниттта 6,8 процент дукхагIа хургйолча промышленни производства темпаел а дикка лакхагIа хургба. Цу цхьан хаина хувцалу чухьара рынок тоаденнача къахьегамхой хьалеи демографически ситуацеи боарамга хьежжа товаращцеи деча гIулакхашцеи Iалашъяра структура. Дагадохийтаргда вай, 1978 шера хьалхарча квартале Халкъа Польша 35 миллион сагага кхоачаергйола граждании хьахургхилар. ДукхагIа мебели цIагIа лелаю хIамаши, пхьегIаш, электротовараш, радиотелеаппаратура, спортивни туристически инвентарь — уж декхараш вахаро ше хьалхадаьха да. Комплексни наькъаца кхоачашду уж ПОРП-о, пайда эцанза диса кхоачамаш юкъеозара, партийно - боахама актив, промышленностен торговлеи предприятей, Iилман учреждеией коллективаш оарцагIъяхара чIоагIа лоархIам а беш.

Къаенна доал дара методаш дIаяхара а хIара участке эффективностен дикалеи гIулакхаш юкъекхахьара а, социалистически яхь шерагIа йоаржаяра тIаберзабаь болх бу моттигерча партийни организацеша. Потребительски товаращца рынок Iалашъяраи уж товараш хьадара заданеш кхоачашъяраи лоаттабеча общественни тIахьожама даькъе белктокхаме гIулакх кхоачпрофсоюзаштеи моттигерча халкъа советаштеи, хIаьта юкъарчал доаццаш предприятешка — болхлой коллективашта. Къахьегача сага мел эшачун еча йоакхоно хьалхаяьккха парте политика дерригача халкъо хьаллоац.

Ежи ОЛЬБРЫХТ,
польски публицист.
(Интерпресс—АПН).

ШОАНА, ФОТОЛЮБИТЕЛАШ

Iалам хьаштдарий конкурс

Кердача 1978 шера 1 январера 31 декабре кхаччалца, IX Ерригроссийски фотоконкурс кхайкаю «Iалам лорадар — дерригача халкъа юкъара гIулакх» яхаш девиз а йолаш.

Фотоконкурс кхайкаю Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Iалам лорадара Ерригроссийски общества (ВООП) Центральни Совето «Советская Россия», «Лесная промышленность», «Комсомольская правда», «Сельская жизнь» яхача газетий, «Советское фото», Лесное хозяйство», «Цветоводство», «Юный натуралист» яхача журналий редакцешца цхьана.

Конкурсо лерхIар — Iалам лорадара даькъерча СССР кердача Конституце положенешта, нийссазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета VI сессе тIаийцача документашта, «Хьун ресурсех пайда эцара дIахо де дезарий хьакъехьарча» соцама пропаганда елга, Iалама ресурсаш лораяра, Iилман нийсача наькъаца гIойленагIа долча тайпара царех пайда эцара, уж ебаяра декхараш толаме кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахилга, ВООП-а организацей болх массе оагIорахьара дIахьоккхилга.

Конкурса тематика массе тайпара я, масала: Iалама беркат (лаьттан ченаш, хиш, лаьтташ, хьунаш, фо) лорадар, нах мел бахача мотигашка сомий гаьнаш, зизай кIаьдаш дIайогIар; оакхарий, оалхазараш, чкъаьрий, лаьттах йоахка пайдана хIамаш, юрта боахама зуламдергашца лоаттабеча къовсама биологически методаш; шоай тайпара Iалама хознеш (Iамарч, долха хиш, кхуркхолгаш, хьасташ, водохранилищаш); къаьстта лоархIаме хьун участкаш, паркаш, дендрареш, аргIера участкаш, бIаьш шераш доахеи шоай тайпареи гаьнаш, наггахьа мара ца нийслун дарбанна йолеи баьцовгIаш; хьагIараш, чхарех ши-шегIа хьахинна шоай тайпара сурташ, духдувла дарбан, минеральни, термальни хиш, ареи хознеш лораяр.

ДIаьхийя массе тайпареи долча Нохч-ГIалгIайчен Iаламо фотолюбителашта йоккхий торонаш лу фотоконкурсера призовой моттигаш лувцара.

Шоай балхашка хьу, сомий беш лораяра месячник е зизай цIей, оалхазарий цIей, тайп-тайнара походаш, рейдаш, хьажараш, браконьерствоца лоаттабу къовсам, туризм, Iалам лорадар, пионерашеи школьникашеи Iалам лорадеча дакъа лацар, «сийначеи» «баьццарчеи» патрулий, школьни лесничествай, къонача натуралистий, ВООП-а юххьанцарча организацей гIулакхаш, Iалам лорадара гIулакха бахача наха юкъе пропаганда яра формаш: халкъа университеташ, викторинаш, Iалама цIенош, Iалам дукхадезарий клубаш, вай края Iаламах лаьца даьха любительски фильмаш санна йола Iалам лорадара даькъера тайп-тайпара массови мероприятеш гойтача бакъахьа хургья.

IX-ча Ерригроссийски фотоконкурса доакъашхой хила йиш я фотокружокаш, ВООП-а организацей клубаш, кхыйола коллективаш, хIаьта ииттта шоай безам мел бола профессиональни фотографаши фотолюбителаши.

24-30 сантиметрал эIамагIа боаца моллагIа бустам болаш дале а дIаэц сурташ кхаь экземплярах. ХIара суртаца лоацца аннотаци хила еза из мича, маца даьккхад а хойташ. Сурта тIехьашкахьа дIаязъяь хила еза автора тайпан цIи, цIи, даь цIи, професси, адрес.

Еррига фотоматериалаш укх адресагIа дIайохьийт: индекс 103012, г. Москва, Куйбышевски проезд, 3, Iалам лорадара Ерригроссийски общества Центральни Совет. Конверта тIа яь белгало хила еза: «Конкурсе».

Балхаш дIанийду эггара тIехьара ха — 1978 шера 31 декабрь. ДикагIа дола балхаш капатеха арадоахаргда. Конкурсе тенираашта яла укх тайпара премеш оттаяьй:

ЦIе-кхай бесаш долча суртах:

Хьалхара цхьа премн	— 200 сом,
ШоллагIа кхо премн	— 150 »
КхоалагIа кхо премн	— 100 »
Поощрительни кхо премн	— 50 »

Кхай-Iаьржа бесаш долча суртах;

Хьалхара цхьа премн	— 150 сом,
ШоллагIа кхо премн	— 100 »
КхоалагIа кхо премн	— 75 »
Поощрительни йиъ премн	— 25 »

Цхьабакъда поощрительни премеш коллективашта тел. царгья аьнна хеташ да тхо.

Цу сакъердамерча фотоконкурсера вай газет дешараша, Нохч-ГIалгIайчен фотолюбителаша призовой моттигаш лувцар.

И. ЭСТЕРЛЕ,
ВООП-а Нохч - ГIалгIай организаце штате йоацача отдела заведующе заместитель.

Тахани кхоанеи хургда

7-ча ЯНВАРЕ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00—11.00. Радиоконцерт. 11.00—12.30. ГIор-Дадеи Снегурочкаси дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 12.30—14.00. Радиоконцерт. 14.00—16.00. ГIор-Дадеи Снегурочкаси дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 17.00—18.00. Кинофильмаш гойтаргда. 18.00—20.00 Радиоконцерт. 20.00—21.00. Кинофильмаш гойтаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Бешлелаерий халкъа университета заняти.

Маьхк еча комбината клуб. 18.00. Кагирхой салаIара сайре. Вокально-инструментальни ансамбла концерт.

КИМ цIерагIа клуб. 13.00. «Со — Шелал-ЦIе мераж» яха берий Iуйре.

8-ча ЯНВАРЕ

В. И. Ленина цIерагIа майда. 10.00—11.00. Радиоконцерт. 11.00—12.00. ГIор-Дадеи Снегурочкаси дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 12.30—14.00. «Къилбаседа Кавказа композиторий иллеш» яха радиоконцерт. 14.00—16.00. ГIор-Дадеи Снегурочкаси дакъа а лоацаш массовкаш хургья. 17.00—18.00. Кинофильмаш гойтаргда. 18.00 — 20.00. «ДоттагIала илли дIадоладу къонахчар» яха радиоконцерт. 20.00 — 21.00. Кинофильмаш гойтаргда.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. Филателистий клуба заняти. 11.00. Фотоклуба заняти. 12.00. Болх беш хургда «Космонавт» яха берий кинотеатр. «Капитанаш» яхача кинофильмах къамаьл хургда.

ШИЙ ОВЛАНГАРА, ХIАНЗАРЧА ЗАМАНГА ХЬЕЖЖА

Вай мехка а цун доазонел гаьнна арахьа а дика йовзаш я «Вайнах» яхача халхарий Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен ансамбла искусство. Ансамбль 1939 шера вIашагIъеллай. ХIаьта цу хана дена по хьабенача творчески наькъагIа кIезига аьттонаш йийниаяц цун, кIезига яьхаяц цо творчески коталонаш. Цун мутIарашта юкъе хьалкхийнаб Нохч-ГIалгIайчен дегаондле йолаш бола башха-дика искусства деятелаш. Царна юкъе — СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд, цIи еза, Малхбоален халкъий иллеш оалаш йола РСФСР заслуженни артистка Айдамирова Марем, РСФСР заслуженни артист Дагаев Валид, вай республика халкъа а заслуженни а дукха артисташ.

Ансамбло шиий репертуар хадданза йIаьхий ю халкъа ашарийи халхарийи искусстваца, советски композиторий произведенешца, даим эргайоахаш тоаю шиий исполнительски говзал. Ансамбла концерташ боккхача толамца чакхдаьлар «Эрсий Iа» яхача московски, «КIай бийсаш» яхача ленинградски, «Къилбаседен сердал» яхача город Томска искусствай фестивале. Дуккхача къамех латтача советски искусства йизза йола викал хиинай из дунен дуккхача мехкашка. Ансамбла сийрдача, вахара лоархIам гойтача искусстваца дегаш гIоздийннад Чехословаке, Сире, Иордане зрителий.

Творчески толамаш дахарах 1970 шера В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна хиннача Ерригсоюзни хьажара лауреат яха сийлахьа цIи еннай ансамбла коллективана. 1972 шера Ленински комсомола республикански преме лауреата цIи яьккхай ансамбло.

СибарегIеи Дальни Востокеи городашка яха хиннай ансамбла коллектив. Массеха концерт деннад цо Байкало-Амурски машинникъ булларашта. ХIанз, юххера я — керда творчески котало. Малхбоален Африка мехкашка Iалаьмате бехктохамерча гастрольни наькъагIа а яха цIаенай ансамбль.

Боккхача толамца чакхъяьннай цун выступленеш Мозамбикеи Кенеи.

Мозамбика Халкъа Республика предприятешкеи юрташкеи 15 концерт деннад ансамбла артисташа, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаьча мозамбикско-советски доттагIала декаде дакъа лаьцад, массехх творчески вIашагIкхетар даьд.

Зрителашка кхел яйта хьалхашка оттайир тайп-тайпара программа. Хувц - хувцаш хьаувттар дог кура доаккхаш йолча Нохч-ГIалгIайчен ашарашта тIехьа — мехкарий тайжа халхараш, къаьнарча халхара сурташта тIехьа — хIанзарча темаех йола беламе сценкаш.

Массаза а чIоагIа тIоараш тохарца тIаэцаш хиннай нохчий Цlеча эскара бIухоех йола «Шериповцаш» яха турпала хореографически композици. Зрителашта чIоагIа тоам бора «Мехкарий тайжа халхар», «Хьаста керте» яхача халхарашка лоаман наьха мехкараша ду халхар бочеи тайжаи хиларо, цецвоаккхача амато. Къаьстта толам боалаш яр «ЖаIуй» яха тIах аьннеи куп долеи вокально-хореографически композици. Цу программо композиционно хьахьокх нохч-гIалгIай халкъ когаш тIа оттар, таханарча сийрдача денга кхача гIерташ цо хьабена хала никъ. Халхарий шиий тайпара куп, сакъердаме сюжет, къаман оаз яйташ лекха ашараш, тоам бола дувхар—цу дерригача хIамаша ма-дарра хьахьокх халкъа сийрда вахар.

Ансамбла боккха толам боалаш хилар геттара дика хьахьокх укх тайпарча факташа. Ансамбло эггара тIехьагIа оттадаьча концерте хиннаб ФРЕЛИМО парте ЦК-ан Мозамбика Халкъа Республикаи членаш, общественноста викалаш. Республика кхыча мехкащарча гIулакхий министра Ж. Чиссанос дег тIара доккха баркал аьннад артисташта Советий мехка дуккхача къамех латтача культура викалашца хинна вIашагIкхетар дицлургдоацаш хилийтарах. Шийна хетар лоацца чеи кIоаргга маIан долчеи дешашца хьаьннад Мозамбика къаман культура воккхача деятела Дж. де Брагаиса: «Хозача дунеи тIа хилар вай».

Ансамбло Кене выступлени еча хана «Дейли нейшн», «Санди нейшн» яхача газеташа белгалдаьхад кенийски зрителашта ансамбль чIоагIа езаенна хилар, цу тайпара безам тIаозаш дола сурт шоашта хьалхагIа цIаккха а бIарга ца дайна хилар. Зрителаша дуккхаза дехар дарах кхаь дийнахьа кхы тIехьаьхьар ансамбла гастролаш. Iадика ювцача хана кенийцаша цIенача дег тIара яьхад артисташка: «Куахери, карибу», вешта вайнаьха меттала даькхача «Маьрша гIолда, цIаькха а юхадувла».

Ансамбла гастролаша гIо даьд СССР, Мозамбика, Кене халкъашта юкъера доттагIал дIахо чIоагIдаран дагардараш вIаши дикагIа кхетадаран, цар халхараша мутIахьа даьд африкански зрителий итташ эзараш дегаш.

Цкъа санна дуккхаза а белгал ма-даххара, къаьгга хьаеланна шиий юхь я коллектива. Дуккхача даькъе хIанзарча тематикаца, белгалагIа йолча сценически формашца йIаьхий яьча фольклорни материала тIара оттаяь я программа. Ерригача программана юкъе къаьстта белгалйоалаш я доттагIала, маьршача, дог гIозача вахара, сийрдача кхоанен тема.

Шиий говзал кIоаргъеши эргайоахаши, дега салоIам бергболча кердача хIамашца йIаьхий а еш, ансамбла коллективо творчески хьагойт уж кердача поэтически сурт-сибаташца, халданза йоккха а ю, шер а ю шиий репертуар.

Цу гIулакха доккхий хIамаш карагIдаьннад укх итт шера ансамбла кулгалдеш хьавоагIача, Луначарске цIерагIа ГИТИС йистеяьккхача, ансамбла художественни кулгалхой балетмейстери волча Элимбаев ТIапийна. Мах баь варгвоацаш доккха дакъа лаьцад шоашкара коллективо доахача толамашта юкъе, дуккха шераш хьалхагIа деиз болх беш хьабоагIача, керттерча солисташа.

Даьхене юха цIаккхаьчача дог гIоздоаккхаш бола массехк хоам бар ансамбла коллективага хьежаш. Творчески толамаш дахарах ансамбла дуккхача артисташта Нохч - ГIалгIай АССР-а заслуженни артист яха сийлахьа цIераш еннай.

Дог гIоздоаккхаш бола шоллагIа хоам кхаьчар Москвера. Иллеи халхареи ансамблей а халкъа халхара ансамблей а Ерригроссийски хьажара тIеххьарча туре дакъа лаца яхийта могаяьй ансамбла коллектив. 1978 шера февраль бетта юххье коллективо вай Даьхеи столице — Мокве, П. И. Чайковске цIерагIча концертни зале хьахьокхаргья шиий говзал.

ХIаьта цул тIехьагIа керда бехктокхамеча гастрольни наькъагIа яха езаргья — Латински Америка мехкашка.

Даим наькъа йина лелаш я ансамбль. ХIанзчул тIехьагIа — тIагIертта, бокъонца ка а йоалаш, карагIдаьннача творчески хIамаех кхоачам ца а беш, репетицеш е еза деноша, кердадараш лохилга, карагIдаьннарий эггара керттерча кхелахочунга, эггара шиш болашагIа йолча жюрега — зрителага мах байтар. Керда творчески лакхаленаш латт коллективана хьалхашка, хIаьта из цу лакхеленашка кхоачарг а я.

А. МИТРОФАНОВ,
республика культура министра заместитель.

«Дробе» (Литовски ССР) яхача каунасски зипаш деча объединене дирекцега дехар дир Володарски цIерагIча ленинградски объединене швейникаша «Кедр» яха зип хийца а хийце литовски ткачаша арахецаш дола керда костюмаш ю «Жалваринс» яха зип дайта шоашта аьнна.

«Жалваринс» серийни аракецилга дIадоладе 1978 шера мара лаьрхIа хиинадеце а «Дробе» коллективо шоай доттагIий дехар ханал хьалха кхоачашдир.

Керда шу хьатIакхоачаш ленинградцаша арахийцар цу зипах даьча эцархоша чIоагIа лоархIаш долча барзкъий пхи модель. Царех кхаьннена паччахьалкхен дикала Знак еннай.

СУРТА ТIА: Володарске цIерагIча объединене дикагIбола конструктораш О. Кокоревi Н. Подшиваловаи «Жалваринс» яхача зипах деча барзкъий керда моделаш кийчъеш ба.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СТУДЕНТИЙ ВАХАР

Укх деношка дIайолаелар студенташа сатийса кердача дешара шера Iан сесси. Дуккха студенташ пакъабаьккхар цуниа дешара дика толамаш доахаши университета юкъарча вахаре хьинаре дакъа лоацаши. ХIанз дукхагIбола студенташ зачеташ дIаенна а баьнна, экзаменашта кийчо еш ба. ХIаьта цхьабола студенташ ханал хьалха дIалуш ба экзаменаш. Хьалхарча экзаменаша хьагойтар студенташ дикача кийчонца сессена пакъабаьхка хилар. ЦIераш яха йиш я хьалхара экзаменаш тIехдика дIаеннарий. Царца ба къаман отделени студенташ Оздоев Борис, Арсемиков Хьамзат, кхыбараш.

* * *

Дукха студенташ гулбеннабар № 1 йолча общежитерча Цlеча уголоке укх деношка. Шиий аргIапара салаIара сайре «Пхьармат» яхача литобъединенеца цхьана дIахьош яр «Деза сона хьо, вахар!» яха студентий клуб.

Сакъердамеи шийна безам тIаозаши яр программа: стихаш, иллеш, халхараш, даьй вахар гойташ уттаяь сценкаш.

Студенташта боккха салоIам беш чакхъяьлар из сайре.

Д. ИНАРКИ.

«Ярославна» — дика йовзаш халкъа халхара ансамбль я, самодеятельни художественни творчества фестивалашка дуккхаза лауреат хинна я. Дуккха йоаццаш Къилбаседа машиннаькъа болхлошкеи Нечерноземьерча юрташкарча къахьегамхошкеи дIахьокха хоза программа кийчъяьй ансамбло.

Ярославерча мехкараша толаме чакхъяьхар гастролеш Румыне, шоай искусство цар дIахьекхай Москве, Риге, Печоре, Воркуте.

СУРТА ТIА: «Эрсий пандар» яхача халхара фрагмент.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.30 — Iуйрийнара гимнастика. 8.45 — «Незнайка маьлха городе» яхача телевизионни дукхха серийни мультфильма премьера. «Юха а цхьаша» яха 8-гIа сери. 9.00 — ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 9.30 — «Iуйрийнара почта» яха музыкальни программа. 10.00 — Музейшкеи выставочни залашкеи гIолла. Паччахьалкхен Третьяковски галлерее керда сурташ тIадар. 10.30 — «Москвичка». Телевизионни клуб. 11.45 — «Уналцено» яхача программа почта. 12.30 — «Госпожа метелица». Телевизионни художественни фильм. (ГДР). Фильм дIадолалуш къамаьл ду РСФСР халкъа артиста В. М. Леонтьевас. 14.00 — Хоккейх дола дунен халкъашта юкъера вIашагIкхетар. «Спартак» (Москва)—«Монреаль Канадиенс» яха НХА команда. Канадера передача. 16.00 — «Спортлото» тираж. 16.15 — «БIаргагушдар — теша халадар». 17.15 — «Лесси». Телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «Ягуара лерагIа гIолла» яха 15-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевизионни экрана тIа эггара хьалха. Паччахьалкхен центральни тенийий театра СССР халкъа артиста С. В. Образцовас кулгалду «Самукъане Чайтонг» яха фильм-спектакль. 19.05 — «ГIоттар». Телевизионни документальни фильм. Лейпциге хиннача телевизионни короткометражни фильмай дунен халкъашта юкъерча 20-ча фестивале «Дато кхокха» яха совгIат деннад цу фильмана. 19.35 — ДIалокх Латвийски ССР заслуженни артиста М. Виллеруш (виолончель). 19.45 — «Массаза йола оаз». Телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «ВоккхагIвола воша» яха I-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— Эггара тIехболча фигуристий Ерригсоюзни яхь. Шишшане ког-соалозаш хахкар. Шиий лоIамах йола программа. Одессера передача. 22.30 — Доазол дехьарча эстрада ашараш а мукъамаш а. Передача йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.00 — «Халкъа творчество» (нохчий меттала). 14.30 — Школьни каникулий деношка. 15.25 — «10-гIча «Б» классера Коста Барабаш». Телевизионни художественни фильм.

8 январь.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.30 — «Зарядка е дIаоттал». 8.50 — «Незнайка маьлха городе» яхача телевизионни дукхха серийни мультфильма премьера. «Зоопаркера когар» яха 9-гIа сери. «Тамашийна саг юхавоагIа» яха 10-гIа сери. 9.30 — «Гургаьбетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!». 11.00 — Берашта дола фильм. «Плимутрок» яха цIе боргIал». Телевизионни художественни фильм. 12.05 — «Советски иллеш антологи». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Музыкальни киоск». 14.00 — «Театральни спектакль». Горьке цIерагIча СССР Московски художественни Академически театра «Нахлебник» яхача спектакле ва СССР халкъа артист М. Яншин. И. С. Тургенева пьеса. ДIайолалуш къамаьл ду СССР халкъа артиста О. Н. Ефремовс. 16.00 — Шун письмоех йола музыкальни программа. 16.40 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.10 — Цирке. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильмай программа. 18.45 — «Кинопиикъбара клуб». 19.45 — «Массаза йола оаз». Телевизионни дукхха серийни художественни фильм. «Бийсана са тассале хьалха» яха 2-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эггара тIехболча фигуристий Ерригсоюзни яхь. I. Кхалнах. Шиий лоIамагIа йола программа. 2. Спортивни шиш саго цхьана ду оригинальни халхар. Одессера передача. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — Школьни каникулий деношка. «Дешархо». Пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 12.30 — «Дерригахар лов сона». Киножурнал. 12.40— «Рудин». Художественни фильм.

РАДИО

7 январь.
РАДИО

6.30 — Ферма цIеча уголоке. Шалински районера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 14.30 — «Цабезама низ» яха В. Волкова дувцар. 15.00 — РадиоладувгIархой заявкех дола концерт. 15.40 — «Йоазонхочун-большевика никъ». А.-Г. Гойгова творчества хьакъехьа (гIалгIай меттала). 16.00 — «Керда обрядаш вахара юкъе кхаьха (нохчий меттала). 16.20 — «Даьхенах дола иллеш». Концерт (гIалгIай меттала).

8 январь.
РАДИО

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — Шоана дукхаза ашараш. 12.10 — «ЗIокмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийлаш». Пионераштеи дешархоштеи йола передача. (гIалгIай меттала). 15.45 — Производства кхоачамаш а парех пайда мишта эц а?». Анисимова цIерагIа йолча заводера передача. 16.00 — Иллеш доах Жанна Бичевскаяс. 16.30 — «Школьни глобус». 18.30 — Иллеца доттагIалдараштa дола концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен, фегара температура республике —2+3, Грозне 0 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмеи морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30. корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05008. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 79.